

Göçün Ekonomik Ve Toplumsal Yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli Göçmenler Örneği

İbrahim ARSLAN*

Yusuf BOZGEYİK**

Erdal ALANCIOĞLU***

Özet

Tarih boyunca insanlık, bazen isteğe bağlı bazen de zorunlu olarak yaşanan, göç hareketlerine tanıklık etmiştir. Bu göç hareketleri beraberinde toplumun yapısında çok önemli değişikliklerin oluşmasına sebep olmuştur. "Arap Baharı"nın son halkasını oluşturan Ortadoğu coğrafyasındaki yönetim değişiklikleri hareketleri Suriye'de hala amacına ulaşmamıştır. Bunun sonucu olarak Suriye'de bir iç savaşın başlamasını beraberinde getirmiştir. Suriye iç savaşı ile birlikte insanlık tarihi, dünyanın en büyük ve zorunlu iç ve dış göç hareketlerinden birine şahit olmaktadır. Türkiye hem sınır komşusu olması, hem de iki toplum arasında geçmişe dayalı ortak kültürel ilişkilerden dolayı Suriyeliler tarafından en çok tercih edilen ülkelerin başında yer almaktadır.

Bu çalışmada Suriye iç savaşının sonucu olarak buldukları yerleri terk etmek zorunda kalan Suriyeli göçmenlerin genelde Türkiye, özelde ise Gaziantep ilindeki toplumsal ve ekonomik yansımaları analiz edilmiştir. Gaziantep ilinde uygulanan saha araştırması sonuçlarına göre, Suriyeli göçmenlerin hem toplumsal hem de ekonomik anlamda zorluklar çektikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Suriyeli Göçmenler, Sosyo-Ekonomik, Göç

Socio-Economic Reflections of Migration: The Example of Syrian Immigrants in Gaziantep

Abstract

Humanity has testified migrant evolments depending on compulsory and sometimes permissive conditions throughout history. Migrant evolments cause very important

* Prof. Dr., Gaziantep Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat Bölümü öğretim üyesi, arslan@gantep.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi İ.İ.B.F. Maliye Bölümü öğretim üyesi, ybozgeyik@gantep.edu.tr

*** Öğr. Gör., Harran Üniversitesi Bozova MYO, ealancioglu@harran.edu.tr

changes of structure of society. Changing of the management on Middle East area as final public of Arab Spring have not achieved a goal in Syria yet. As a result of this, Syria civilwar has began. Because of this war, humanity has testified as one of most important of migrant evolments. Turkey is prefere done of the most popular country by Syrian people because of border and historical cultural relationships.

In this work, we analyze reflects of economical and social of Syrian migrants that they had to leave country as a result of Syrian civil war in Turkey and specially Gaziantep. According to results of field anaylze in Gaziantep, Syrian migrants has economical and social problems.

Keywords: Turkey, Syrian Migrants, Socio-Economic, Migration

1. Giriş

Türkiye coğrafi ve stratejik konumu sebebiyle tarih boyunca kitlesel sığınma hareketleri de dahil olmak üzere geniş anlamda göç hareketlerinin son durağı olmuş ve milyonlarca göçmene ev sahipliği yapmıştır. Türkiye, doğusunda ve güneyinde çatışma ve istikrarsızlıkların yaşandığı bazı Orta Doğu ve Asya ülkeleriyle, batısında refah düzeyi ve insan hakları standartları yüksek Avrupa ülkeleri arasında köprü konumundadır. Özellikle son yıllarda artan ekonomik ve siyasi gücü ve istikrarlı yapısı, Türkiye'yi düzenli ve düzensiz göç hareketleri için çekim merkezi haline gelmiştir. Bunun sonucu olarak, göçün Türkiye'nin ekonomik, sosyo-kültürel ve demografik yapısı üzerindeki etkilerini gündeme getirmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2016: 5-6).

Göç sorunu siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamla iç içe girmiş bir olgudur. Aynı zamanda hem ulusal hem de uluslararası çeşitli sorunların ortaya çıkmasına da neden olmaktadır. Uluslararası göçün, birden fazla devleti etkilemesi sebebiyle oluşturmuş olduğu etkinin kapsamı son yıllarda daha fazla büyümektedir.

Dünya genelinde birçok sebepten dolayı ülkesinden ayrılmaya zorlanan ve bunun sonucunda ayrıldığı ülkeye geri dönemeyenler, gittikleri ülkelerin toplumsal, ekonomik ve sosyal hayatında bazı değişikliklerin olmasına neden olmaktadır. Bu etkiler genel olarak olumsuz olmakla birlikte zamanında uygulanan etkili politikalar sayesinde bir fırsata dönüştürülebilmektedir.

Suriyeli mültecilerin Türkiye'deki etkileri, genelde toplumsal alanda kendini göstermektedir. Zaman zaman Suriyeliler ile yerel halk arasında dil, hayat tarzı ve kültürel alışkanlıklardan dolayı bazı sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte toplumda daha çok yerel halk ile uyum sorunu, yerel halk tarafından kısmen de olsa dışlanmaları, önemli bir sorun olarak görülmektedir. Suriyelilerin yoğun olarak yerleştikleri bölgelerde demografik yapıyı değiştirmeleri, en önemli ve kaygı verici bir etki olarak görülmektedir.

Göç sorununa ekonomik perspektifden bakıldığında ise, çift taraflı bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Suriyeli sığınmacılara yapılan nakit ve mali yardımlar ile piyasaların üzerinden Türkiye ekonomisinin olumsuz etkilendiği bir görüşe sahip olmakla birlikte ülke ekonomisine yaptığı olumlu etkilere bakmak gerekmektedir. Bütün bu olumsuzluklara rağmen, Suriyelilerin birçok yönden Türkiye ekonomisine katkı yaptığı da gözlenmektedir. Her gün sayıları artan Suriyelilerin açtıkları küçük çaplı firmalar ile yerel ekonomiye olumlu katkı sağladıkları gözlenmektedir. Ancak Suriyelilerin daha düşük ücretlerle çalışmak istemeleri, piyasada ücretlerin düşmesine yol açmaktadır.

2. Kavramsal Açından Göç Olgusu

Göç kavramı, insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen, son dönemlerde göç hızını arttırmış ve ağırlık kazanmaya başlamıştır. Göç olgusunun temel unsurları ise, ülkeler arası ekonomik farklarının artması ve sermayenin yer değişimi olarak meydana gelmektedir. Bir başka deyişle küreselleşen dünya ile birlikte göç kavramının gelişimini hızlandırırken, aynı zamanda nüfusun sayısını arttırmıştır. İnsanlığın ortaya çıktığı tarihsel süreç boyunca yer değiştirme hareketi olan göçlerin niteliğinde sürekli değişimler söz konusu olmuştur. İlk zamanlarda göç olayları daha çok coğrafi nedenler, açlık, savaş, kıtlık ve iklim koşulları gibi zorunlu nedenlerden kaynaklanırken, günümüzde bu nedenler yerini kültürel, siyasi, iktisadi, dini, eğitim, sanayileşme, gereksinim vb. isteğe bağlı nedenlere bırakmıştır (Akıncı vd. 2015: 60–61). Buradan hareketle geçmişten günümüze toplumların göç olgusu ile karşı karşıya kaldığı görülmekte ve konuyla ilgili çalışmalar yapan araştırmacıların da ilgisini çekmektedir. İnsanlığın bu serüvenini takip etmek isteyen araştırmacılar farklı göç tanımlarına değinerek göç sürecini açıklamayı amaçlamışlardır.

Göç, dünyadaki tüm toplumları etkileyen bir süreçtir. Göç, insanların buldukları yerden ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı başka bir yere hareket etmelerine verilen genel bir isim ve evrensel bir olay olarak tanımlanabilir (Çağlayan, 2011: 85). Bir başka ifade ile göç, değişik dönemlerde bir bölgeden başka bir bölgeye yapılan sonrasında geri dönüş veya göç edilen yerde sürekli kalma amacı içeren coğrafi, toplumsal ve kültürel anlamda bir yer değiştirme hareketidir (Yalçın, 2004: 14). Kişilerin bir ülkeden diğerine, bir bölgeden diğerine göç etme sebepleri çoktur ve karmaşıktır. Geleneksel olarak ekonomik faktör temel etken olarak literatürde yer almaktadır. Ama özellikle Suriye'den gelen yoğun göçmen akımının sebebi ekonomik faktörlerden ziyade daha çok yaşanan iç savaştan kaçıp hayatta kalma adına yapılan bir yer değiştirmedir.

3. Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler

Arap baharı ile ortaya çıkan demokratik talepler çerçevesinde meydana gelen baskılara karşı Esed rejimi kendi halkına silah doğrultmuş ve bu süreç Suriye'de bir iç savaşa dönüşmüştür. AB, ABD ve Rusya olmak üzere küresel ve bölgesel aktörlerin büyük Ortadoğu projesi kapsamındaki ekonomik, siyasi çıkar ve menfaatlerinin çatışması kriz içinden çıkılmaz bir duruma dönüşmüştür (Hughes, 2014: 522). Suriye iç savaşı ile birlikte insanlık tarihi, dünyanın en büyük zorunlu iç ve dış göç hareketlerinden birine şahit olmaktadır. Türkiye bu mülteci hareketinden birçok yönden etkilenen ülkelerin başında yer almaktadır.

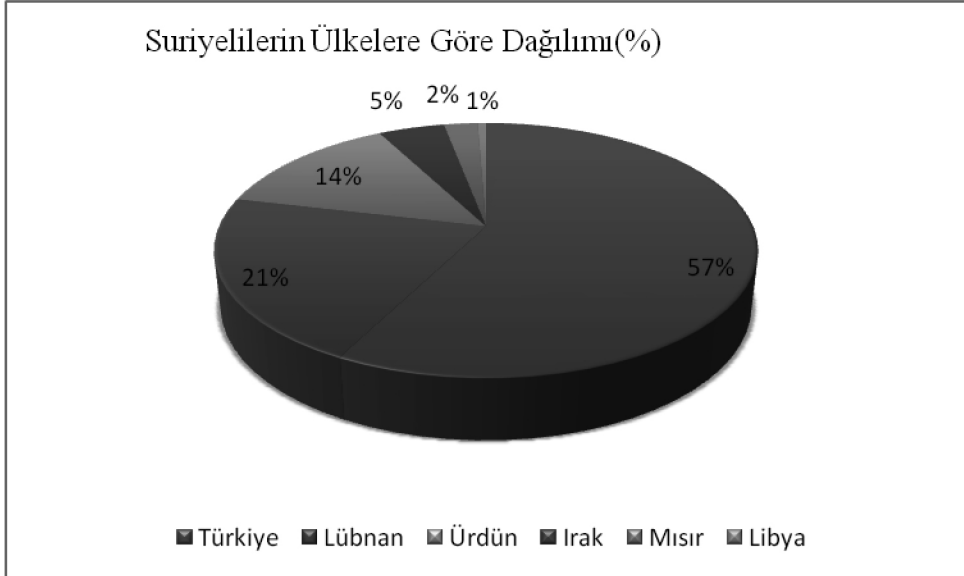
Tablo: 1. Suriyeli Mültecilerin Ülkelere Göre Dağılımı

Ülke Adı	Suriyeli Mülteci Sayısı
Türkiye	2.764.500
Lübnan	1.017.433
Ürdün	655.833
Irak	227.971
Mısır	115.204
Libya	29.275
Toplam	4.810.216

Kaynak: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

Tablo-1'de Suriyeli mültecilerin ülkelere göre dağılımı verilmiştir. Buna göre Türkiye, mültecilerin en çok tercih ettiği yer olarak göze çarpmaktadır. Toplam mülteci sayısının yarısı Türkiye'dedir. Bu durum Türkiye açısından birçok risk faktörünü beraberinde getirirken, bu verileri uygulanacak ekonomi ve sosyal politikalarla üretim ve tüketim faaliyetlerinde pozitif çevirmek de mümkündür.

Grafik: 1. Suriyeli Mültecilerin Ülkelere Göre Dağılımı (%)

Kaynak: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

Suriye’de 2011 yılında patlak veren iç savaş ile birlikte Türkiye, Ürdün, Lübnan, Mısır ve Irak, Romanya, Bulgaristan gibi bölge ülkelerine göç etmek zorunda kalmışlardır. BM verilerine göre (tablo 1), Kasım 2016 tarihi itibarıyla 4.810.216 Suriyeli göç etmek zorunda kalmıştır. En fazla mülteci 2.764.500 (toplam mültecinin %57,5) ile Türkiye’ye gelmiştir. 1.017.433 (% 21,1) mülteci ile Lübnan, 655.833 (%13,6) Ürdün, 227.971 (%4,7) Irak, 115.204 (%2,49) Mısır ve 29.275 (%0,6) Libya ülkelerine sığınmak zorunda kalmışlardır.

Türkiye’de gerçek mülteci sayısının 4 milyona yakın olduğu iddia edilmektedir. Mülteci akımı ile birlikte Türkiye nüfusu %4 artmıştır (Şahin, 2016).

Tablo: 2. Türkiye’deki Barınma Merkezlerinde Suriyelilerin İllere Göre Dağılımı

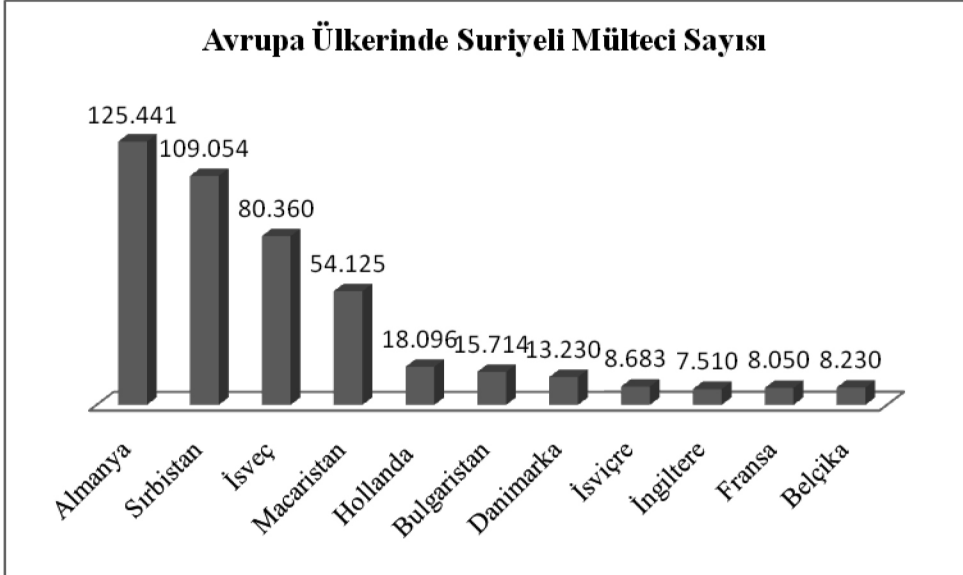
İller	Geçici Barınma Merkezi Mevcudu
Gaziantep	112.095
Hatay	19.204

Kilis	36.944
Kahramanmaraş	18.235
Osmaniye	7.250
Adıyaman	9.406
Adana	341
Malatya	10.311
Mardin	3.939
Genel Toplam	256.871

Kaynak: AFAD, <https://www.afad.gov.tr/tr/2374/Barinma-Merkezlerinde-Son-Durum>

Grafik. 2.

Avrupa Ülkelerindeki Suriyeli Mülteci Sayısı

Kaynak: UNCHR

Suriyeli mülteciler, başta Türkiye olmak üzere, Ürdün ve Lübnan gibi bölge ülkelerinin uyguladıkları “açık kapı politikaları” gereği rahat bir şekilde yerleşmişlerdir. Fakat Avrupa ülkelerine gitmek isteyen Suriyeli mülteciler çok ciddi sıkıntılarla karşılaşmışlardır. Avrupa ülkeleri sadece 448.493 Suriyeli

mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Bölge ülkeleri ile kıyasladığında bu rakam çok düşük seviyelerde olduğu görülmektedir.

Batılı devletlerin dünyada yaşanan bu insanlık dramına bu kadar kayıtsız olmalarının en önemli sebepleri, bu ülkelerin taşıdıkları sosyo-kültürel ve ekonomik kaygılardır.

Türkiye, tam sayı bilinmemekle birlikte yaklaşık olarak 4 milyona yakın Suriyeli mülteciyi misafir etmektedir. Suriyeli mültecilerin yaklaşık 260 bini Başbakanlık AFAD'ın 10 ilde kurduğu ve yönettiği 26 barınma merkezinde yaşamaktadır (AFAD, 2016).

Kısa süre içerisinde göçmen sayısındaki bu hızlı artış, Türkiye için çeşitli ekonomik ve sosyal sorunlara sebep olabileceği düşünülmektedir. Göç eden nüfusun ülkenin bütün şehirlerine homojen olarak dağılmaması ve özellikle sınıra yakın kentlerde yoğunlaşması var olan sorunların ekonomik ve sosyal açılardan çözülmesini geciktirmektedir. Göçmenlerin uzun yıllar boyunca yerleştikleri yerlerde kalıp geri dönme ihtimalinin düşük olması, göç konusunun akademik düzeyde ele alınmasını önemli bir hale getirmektedir.

Türkiye açısından bakıldığında işgücü piyasaları, ekonomi ve sosyal hayata etkilerine ek olarak Suriyelilerin statüsü konusunda bir kavram kargaşası mevcuttur. Suriyeliler kimi zaman mülteci, kimi zaman sığınmacı ve kimi zaman da misafir olarak adlandırılmaktadır. Öncelikle sığınmacı ve mülteci kavramlarının birbirinden farklı olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Zorunlu göç kategorisinde değerlendirilen mültecilik ve sığınmacılık insanları, çeşitli gerekçelerle ülkelerinde gördükleri baskı nedeniyle, ülkeyi terk etmek zorunda bırakan bir olgudur. Mültecilerin, sığınmacıların öncelikli amaçları yaşamlarına yönelik bir tehdidin olmadığı güvenli bir çevrede yaşamlarını devam ettirmektir (Buz, 2004: 7). Bu anlamda göç; bireyin çeşitli toplumsal sebeplerle (ekonomik, sosyal, kültürel) veya özel sebeplerle bulunduğu yeri, kendi isteğiyle veya zorunlu olarak değiştirmesidir. Bu yüzden göç toplumsal ekonomik ve siyasal bir konu olduğu kadar kişinin kendi iradesiyle belirlediği bir süreçtir. Literatürde göç eden kişiye “göçmen veya mülteci” adı verilmektedir (Erol ve Ersever, 2014: 49). Sığınmacı yaşadığı ülkeyi terk etmek zorunda kalıp üçüncü bir ülkeye gidip orada sığınma talebinde bulunan kişiye, buna karşılık mülteci ise ilgili devlet otoriteleri tarafından kişinin yapmış olduğu sığınma başvurusunu değerlendirdiği, uluslararası ve iç hukuk kurallarını uygulayarak sığınma hakkını verdiği kişilere denir. Türkiye “açık kapı politikası” sonucunda kabul ettiği Suriyelilere geçici koruma statüsü vererek bu kişileri Suriye’de siyasal istikrar tekrar tesis edilene kadar “misafir” konumunda barındırmış ve geri göndermemiştir.

Geçici koruma yönetmeliği “geçici korumayı” ülkesini terk etmek zorunda kalan ve ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan koruma olarak tanımlar (UNHCR, 2015: 1).

Geçici koruma ilkeleri şunlardır (Özden, 2013: 5);

- ✓ Açık kapı politikası,
- ✓ Zorla geri dönüş yok (geri göndermeme),
- ✓ Türk yetkililere ve ilgili birimlere kayıt yaptırmak ve kampların sınırları içinde destek olmak.

Buna göre, ülkemizde bulunan Suriyelilerin sığınmacı olarak adlandırılması daha uygun bir kavram olduğunu söylenebilir.

3.1. Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri

Bugüne kadar Türkiye, ülkelerindeki savaştan kaçarak ülkemize sığınan Suriye vatandaşları için, uluslararası standartlara göre 12 milyar ABD dolardan fazla bir kaynak kullanmıştır. Türkiye’nin bu olağanüstü çabalarına rağmen, uluslararası camia ülkemizde bulunan Suriyeliler için yalnızca 512 milyon ABD dolarlık bir katkıda bulunmuştur (AFAD, 2016). Batı toplumları Türkiye’nin kendi iradesiyle uyguladığı “açık kapı” ve “geçici koruma” konusunda hassasiyetlerini sürekli dile getirmekle birlikte gerekli desteği AB ülkelerinden göremedi (Erdoğan, 2014: 5). Türkiye’nin Suriyeli mülteciler konusunda bu olağanüstü insani yardımlarına karşılık, Batılı ülkelerin yeterli desteği vermedikleri görülmektedir.

Türkiye Suriyeli mülteci krizinden siyasi, toplumsal ve ekonomik anlamda en çok etkilenen ülkelerden biridir. Suriyelilerin sığınmak için Türkiye’yi tercih etmesi Türkiye’de hukuktan dış politikaya, güvenlikten sağlığa, eğitimden istihdama, ekonomiden kültüre toplumsal yapının tümünde kendini hissettiren yeni bir olguyu ortaya çıkarmıştır (Koyuncu, 2014). Günümüzde Suriyeli mülteciler Türkiye’de denklemin etkilenen tarafından etkileyen tarafına gelmişlerdir (Karaca, 2013: 72).

Genel olarak Türkiye’de kiralarda artış gözlenmektedir ve kiralık ev bulmak giderek zorlaşmaktadır. Bununla birlikte sınır illerinde enflasyon artışı ortaya çıkmıştır. Özellikle küçük çaplı işletmelerde kayıt dışı işçi çalıştırma yaygınlaşmaktadır. Kaçak Suriyeli çalıştıran ve çalıştırmayan firmalar arasında haksız rekabet ortaya çıkmaktadır (Oytun ve Gündoğar, 2015: 9). Dünyadaki bütün büyük göç olaylarında olduğu gibi, yerel halkta oluşturduğu en önemli tedirginlik işgücü piyasası konusunda olmaktadır. Toplumda bu tedirginlikle birlikte aslında,

işgücü piyasasında çok düşük ücretlerle çalışmak zorunda olduklarından dolayı istihdam etmek avantajı da sağlamaktadır (Erdoğan, 2014: 16).

Suriyelilerin sınır illerinde işgücü açığına yapmış olduğu katkı, bölgedeki yatırım ortamını pozitif etkilemektedir. Ayrıca ülke dışındaki kamplara ve ülke içindeki göçmenlere sağlanan yardım malzemelerinin ve hizmetlerin Türkiye'deki üretici firmalardan temin edilmesi ekonomi için bir fırsat oluşturmaktadır. Ortadoğu ülkeleri ile ticaret ve yatırım ilişkisi olan Suriyeli ekonomik karar birimleri, bu ülkeler ile olan ticaret ve yatırım ilişkisine katkı sağlamaktadır. Suriyeliler KOBİ şeklinde kurdukları işletmeler aracılığıyla üretim ve ticarete önemli katkı sağlamaktadır. Fakat bu işletmelerin büyük kısmının kayıt dışı olmasından dolayı işveren SGK primleri, vergi vb. yasal yükümlülükleri gerçekleştirmemeleri nedeniyle haksız rekabete yol açmaktadır (Oytun ve Gündoğar, 2015: 9).

Göç, ekonomik anlamda olumlu sonuçların oluşmasına da yol açabilmektedir. Özellikle uluslararası göç, yerleşilen ülkeye işgücü arzı, farklı beceriler ve yeni fikirlerin ortaya çıkmasına katkı sağlamaktadır. Bu fırsat, kaynak ülke için bir tehdit oluşturmaktadır. Zira ayrıldığı ülkelerde nitelikli işgücü kaybına sebep olabilmektedir (Öztürk, 2015: 7). Suriyelilerin ekonomik alandaki etkilerine genel olarak bakıldığında risk ve fırsatların iç içe geçtiği bir tablo söz konusudur.

Sosyal-toplumsal göstergeler açısından olaya bakıldığında, mültecilerle ilgili göz önünde bulundurulması gereken ya da karşılaşılan temel sorun öncelikle eğitim ve öğretim, sağlık, barınma, kentsel yaşama uyum, kültürel gereksinimler olarak ortaya çıkmaktadır. (Yazıcıoğlu, 2015).

Göçmenler ile yerleşikler arasındaki kültür ve yaşam tarzındaki farklılıklar, bu toplumlar arasındaki uyumu zorlaştırmaktadır. Yerleşikler arasında çok eşlilik gittikçe artmakta iken, buna bağlı olarak boşanma oranları artmaktadır. Ayrıca toplumda 18 yaşın altındaki işçi sayısı gün geçtikçe kayda değer biçimde artmaktadır. Bununla birlikte etnik ve mezhepsel kutuplaşmayı tetikleyebilecek zemin oluşmaktadır ve gecekondü şeklinde yapılaşma artmaktadır. Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis gibi bazı sınır illerinde demografik yapının değişmesinin oluşturduğu kaygı söz konusudur. Bu göç dalgası ile birlikte demografik yapıda (doğurganlık oranı, nüfus artış oranı) değişim ortaya çıkmaktadır. Suriyelilerin yaşam koşullarının zorluğu ve eğitim imkanından faydalanmıyor olması uzun vadede suç oranlarındaki artış da dahil olmak üzere bazı sosyal sorunlara uygun zemin hazırlamaktadır. Yerel halk ve Suriyeliler arasında yaşanan bazı sıkıntılara rağmen toplumsal barışı bozmamak adına her iki toplumda bir fren mekanizması gelişmiştir. Şimdiye kadar ciddi sosyal sorunların yaşanmamış olması sosyal

yapının sorunlarla baş edebilme kapasitesini göstermektedir (Oytun ve Gündoğar, 2015: 7).

Türkiye’de bazı sorunlar ile birlikte Suriyelilerin toplumsal uyum süreci de başlamıştır. 35.000’in üzerinde Suriyeli bebek Türkiye’de doğmuştur. Suriyelilerle evlilik konusu bir taraftan tepkiye neden olurken, diğer taraftan iki toplumun kaynaşmasına yol açmaktadır. Çok sayıda yatırımcı ve küçük çaplı işletmeciler sermayelerini Türkiye’ye taşımıştır. Suriyelilerin önemli bir bölümü çocuk ve genç yaşta insanlardan oluşmaktadır. Bu kesimin sayısı Türkiye’de gittikçe büyümektedir. Bunların çoğunluğu eğitim alması da yaşam içinde Türkçeyi öğrenmeye başlamıştır (Oytun ve Gündoğar, 2015: 7). Göç eden insanların yavaş yavaş sosyal hayatta kendilerine bir yer edinmeye başladıklarını, henüz edinememiş olanların ise ciddi arayış içinde olduklarını; çok sayıda çocuğun, kadının burada tek başına hayatta kalma mücadelesine başladığını gözlemlenmektedir (Karaca, 2015).

4. Gaziantep’teki Suriyeli Göçmenler

Gaziantep, Suriye sınırına komşu bir şehir olması sebebiyle, Suriye’de meydana gelen siyasi krizden kaçan insanların sığındığı ve buradaki kamplarda barındığı bir kent olması yönüyle de stratejik bir önem kazanmıştır (Erdoğan 2015).

Tablo 3. Gaziantep’teki Suriyeli Mülteciler

Geçici Barınma Merkezi	Barınma Tipi	Toplam
İslahiye 1 Çadırkenti	1.586 çadır	7.379
İslahiye 2 Çadırkenti	5.013 bölme	10.312
Karkamış Çadırkenti	1.668 çadır	6.776
Nizip 1 Çadırkenti	1.873 çadır	10.135
Nizip 2 Konteynerkenti	908 konteyner	4.544
Genel Toplam	11.048(çadır/bölme/konteyner)	39.146

Kaynak: AFAD, <https://www.afad.gov.tr/tr/2374/Barinma-Merkezlerinde-Son-Durum>

Gaziantep ilinde beş farklı barınma merkezinde yaklaşık olarak 40.000 Suriyeli mülteci yaşamaktadır. Barınma merkezleri dışında yaşayanlarla birlikte bu sayının 325.000 olduğu tahmin edilmektedir. Gaziantep’in 2015 adrese dayalı nüfus

1.931.836 olarak hesaplanmıştır. Gaziantep'te yaşayan Suriyeli mülteci sayısı şehrin nüfusunu %16,82 artırmıştır.

Yoğun olarak Suriyeli mültecilerin yaşadığı bir kent olması nedeniyle, sosyal ve ekonomik anlamda etkilerinin olması, çalışmada Gaziantep ilinin tercih edilme sebebidir.

4.1. Amaç ve Kapsam

Bu çalışmanın amacı, Gaziantep ilinde yaşayan Suriyeli vatandaşlarının sosyal ve ekonomik durumlarının tespit edilerek, mevcut yaşadıkları ortamlardaki problemleri ve beklentilerinin neler olduğunu ortaya çıkartılmasıdır. Bu çalışmanın kapsamı ve sınırlarını; sadece Gaziantep ilinde yaşayan Suriyeli vatandaşlardan oluşturmaktadır.

4. 2. Metodoloji

4.2.1 Örneklem Süreci

Araştırma alanı olarak seçilen Gaziantep ilinde yaşayan toplam Suriyeli mülteci nüfusunun 325.000 kişi olduğu dikkate alınarak, anket yapılacak kişi sayısı basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak tespit edilmiştir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014). Bu çalışmanın örneklem büyüklüğü dikkate alındığında 325.000 kişi varsayımında; örneklem büyüklüğü 385 kişi olarak hesaplanmıştır.

Yapılan saha araştırmasına bağlı olarak anket ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Araştırma esnasında Suriyeli göçmenlerin çalıştıkları işyerleri ve yoğun olarak yaşadıkları mahalleleri ziyaret edilerek örneklem grubuna ulaşılmaya çalışılmıştır. Hazırlanmış anket formları, ulaşılan mültecilere yüz yüze uygulanmış olup, uygulama esnasında mültecilerin yaşam alanları ve sosyo-kültürel ilişkilerini analiz etmek amacıyla gözlemlerde yapılmıştır.

4.2.2 Veri Toplama Yöntem ve Aracı

Araştırmada veriler anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Anketler yüz yüze mülakat şeklinde uygulanmıştır. Anket formunda üç grup soru yer almıştır. Bunlardan birinci grup katılımcıların demografik özelliklerini, ikinci grup göçmenlerin ekonomik durumlarına ilişkin algıları, üçüncü grup göçmenleri sosyo-kültürel durumlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır.

4.3. Bulgular

Anket çalışması sonucunda, Gaziantep ilinde yaşayan Suriyeli göçmenlerin demografik, ekonomik, sosyo-kültürel ve toplumsal yaşam verileri elde edilmiş ve bu veriler çerçevesinde analizler yapılmıştır.

4.3.1. Demografik Bulgular

Tablo: 4. Ankete Katılan Bireylerin Demografik Özellikleri

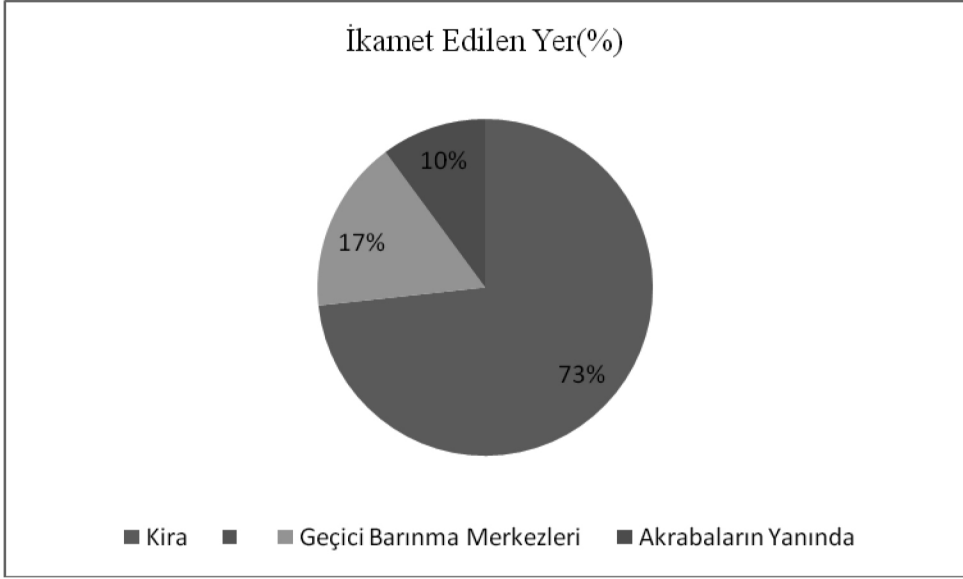
		Frekans	Yüzde			Frekans	Yüzde	
Yaş	12-20	17	4,3	Eğitim	Okuryazar Değil	159	41,4	
	21-30	110	28,6		Okuryazar	33	8,6	
	31-40	83	21,4		İlkokul	44	11,4	
	41-50	93	24,3		Ortaokul	23	5,7	
	51veüzeri	82	21,4		Lise	80	21,4	
	Toplam	385	100,0		Üniversite	46	11,4	
Meslek	Diğer (Hasta, çok yaşlı, çalışamaz vb.)	140	36,36	Cinsiyet	Toplam	385	100,0	
	İşçi	77	20		Kadın	178	45,7	
	İşsiz	100	25,9		Erkek	207	54,3	
	Öğrenci	41	10,65		Toplam	70	100,0	
	Esnaf	21	5,45		Gelir (TL)	250-500	84	21,8
	Memur	6	1,55			501-750	264	68,6
Toplam	385	100,0	751-1000	22		5,7		
			1000 ve üzeri	15		3,9		
			Toplam	385		100,0		

Ankete katılanların %46'sı kadın %54'ü ise erkektir. Tablo 4'te görüldüğü gibi her yaş grubunda katılım olmakla birlikte, yoğun olarak 20 yaş üstünde görülmektedir. Kadınların ortalama yaşı 32,4, erkeklerin yaş ortalaması 35,7. Tabloda ki verilere göre kadın ve erkeklerin yaş ortalamasının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Araştırma grubu, eğitim düzeylerine göre farklılıklar sergilemektedir. Katılımcıların eğitim düzeyine bakıldığında, 'okuryazar' olmayan göçmenlerin %41,4 ile ilk sırada yer aldığı, bu oranında %34,4'ü kadınlardan ve %47,4'ü de erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların %21,4 'ü lise mezunu, %11,4'ü üniversite

mezunudur. Lise ve üniversite mezunları arasında kadın oranının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmektedir. Genel olarak Gaziantep'teki Suriyeli göçmenlerin eğitim profilinin çok düşük olduğu göze çarpmaktadır.

Grafik: 3. Ankete Katılan Bireylerin Demografik Özellikleri (Gaziantep'te İkamet Edilen Yer)

Ankete katılanların %73,2'si kirada, %16,6'sı geçici barınma merkezlerinde, %10,1'i ise akrabalarının yanında ikamet ettikleri görülmektedir. Kirada ikamet edenlerin oranının yüksek olması (%73,2) emlak piyasasını etkilemiştir. Ekonomik bakımdan durumu daha iyi olan Suriyelilerin barınma için genellikle konut kiralama yolunu seçmeleri emlak piyasasında olumlu bir gelişme olarak görülmektedir. (Kırmızıtaş ve Burun, 2014).

4.3.2. Ekonomik Bulgular

Tablo: 5. Katılımcıların Meslek Dağılımları

Yapılan İş	Cinsiyet				Toplam	%
	Kadın	%	Erkek	%		
Diğer (Hasta, çok yaşlı, çalışamaz vb.)	100	56,1	40	19,32	140	36,36

İşçi	16	9	61	29,46	77	20
İşsiz	40	22,4	60	29	100	25,9
Öğrenci	22	12,3	19	9,17	41	10,65
Esnaf	0	0,0	21	10,14	21	5,45
Memur	0	0,0	6	2,9	6	1,55
Toplam	178	100,0	207	100	385	100,0

Katılımcıların Gaziantep ilindeki meslek dağılımlarına bakıldığında, işsiz olanların toplam oranı %25,9 dur. Erkeklerin işsizlik oranı %29 iken, kadınların işsizlik oranı ise 22,4 tür. Katılımcıların toplam %36,3'ü ise diğer (hasta, çok yaşlı, çalışamaz vb.) oluşturmaktadır. Bunların içinde kadınların oranı %56,1 iken, erkeklerin oranı ise 19,32 dir. İşçi olarak çalışanların oranı %20 dir. Kadınların işçi olarak çalışma oranı %9 iken, erkeklerin işçi olarak çalışma oranı %29,46 dir. Erkeklerin kadınlardan daha çok iş bulabildikleri görülmektedir. Katılımcıların öğrenci durumlarını gösteren oranlara bakıldığında erkeklerle kadınların birbirine çok yakın değerde oldukları görülmektedir. Erkek öğrenci oranı %9,17 iken kadın öğrenci oranı %12,3tür. Katılımcılardan çok az kişinin esnaf oldukları görülmektedir. Sadece erkekler esnaflık yapmaktadır, bu oran ise %5,45 olarak belirtilmiştir.

Katılımcıların çalıştıkları işlerdeki gelir durumlarına bakıldığında, sadece yaklaşık olarak %4'ünün aylık olarak gelirinin 1000 TL ve üzeri olduğu belirtilmiştir. %5,7'sinin aylık gelirinin 751-1000 TL, %21,8'inin 250-500TL ve %68,6'sının ise 501-750 TL olduğu görülmektedir. Çalışanların oranın çok düşük oranlarda olduğu, bununla birlikte alınan ücretlerinde çok düşük seviyelerde kaldığı görülmektedir.

Tablo: 6. Suriye'ye Göre Yaşam Standartlarındaki Değişme

Yaşam Standartlarının Suriye'ye Göre Değişimi	Cinsiyet				Toplam	%
	Kadın	%	Erkek	%		
Daha iyi	6	3,37	47	22,7	53	13,76
Aynı	38	21,3	71	34,2	109	28,3
Kötü	120	67,4	77	37,1	197	51,16
Daha kötü	14	7,86	12	5,8	26	6,75
Toplam	178	100,0	207	100	385	100,0

Katılımcıların yaşam standartlarının Suriye'ye göre değişimi sorulduğunda, %51,16'sının kötü, %28,3'ünün aynı, %13,76'sının daha iyi ve %6,75'ininde daha kötü durumda oldukları görülmektedir. Ekonomik nedenlerden ziyade, iç savaş sonucu ülkelerini terk etmek zorunda kalan kişiler için bu beklenen bir durumdur.

Tablo: 7. Ankete Katılanların Geçim Kaynağı

Geçim Kaynağı	Cinsiyet				Toplam	%
	Kadın	%	Erkek	%		
Kamu yardımları (STK, Belediye vb.)	114	64	105	50,72	219	56,88
Çalışarak	16	8,98	61	29,4	77	20
Halkın yardımları	36	20,2	31	14,9	67	17,4
Kendi Birikimlerimizle	12	6,75	10	4,83	22	5,71
Toplam	178	100,0	207	100	385	100,0

Nasıl geçiniyorsunuz, geçim kaynağınız nedir sorusuna, katılımcıların %56,88'i kamu yardımları ile geçindiklerini belirtmişlerdir. Bu oranın çok yüksek olması mültecilere kamunun yardım konusunda ne denli yardımcı olduğunu göstermektedir. %20'si çalışarak, %17,4'ü halkın yardımları, %5,71'ise kendi birikimleri ile geçindiklerini belirtmişlerdir.

Tablo: 8. Ankete Katılanların Geçinme Konusundaki Sıkıntıları

Geçim sıkıntısı	Cinsiyet				Toplam	%
	Kadın	%	Erkek	%		
Evet (geçim sıkıntısı yaşıyoruz)	40	22,4	47	22,7	87	22,6
Bazen (geçim sıkıntısı yaşıyoruz)	96	53,9	110	53,1	206	53,5
Hayır (geçim sıkıntısı yaşamıyoruz)	42	23,6	50	24,2	92	23,9
Toplam	178	100,0	207	100	385	100,0

Katılımcılara geçim konusunda sıkıntı yaşıyor musunuz sorusuna, %53,5'nin bazen, %23,9'nun geçim sıkıntısı yaşamadıklarını ve %22,6'sı ise geçinme konusunda sıkıntılar yaşadıklarını belirtmektedir. Katılımcıların geçinme konusunda sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir.

4.3.3. Sosyo – kültürel ve toplumsal yaşam bulguları

Katılımcıların Gaziantep ilindeki sosyo-kültürel ve toplumsal yaşamlarının durumlarının ve imkanlarının neler olduğunun tespitini amaçlanmaktadır.

Tablo: 9. Gaziantep İlinin Tercih Edilme Sebepleri

Tercih Edilme Sebepleri	Kişi Sayısı	%
İş imkânlarının yüksek olması	77	20
Ülkeye(sınıra) yakın olması	207	53,7
Güvenli bir şehir olması	68	17,6
Gidilecek başka yerin olmaması	33	8,57
Toplam	385	100,0

Katılımcıların Gaziantep ilinin tercih etme sebeplerine bakıldığında, %53,7'sinin sınıra çok yakın olması, %20'sinin iş imkanlarının yüksek olması, %17,6'nın güvenli bir şehir olması ve %8,57'sinin da gidilecek başka bir yer olmadığından dolayı zorunlu olarak tercih ettiklerini belirtilmektedir. Gaziantep ilinin ülkeye sınır komşusu olması sebebiyle tercih edilmesinde ki en önemli faktördür.

Tablo: 10. Yerleşik Halkın Göçmenlere Bakış Açısı

Halkın Bakış Açısı	Cinsiyet				Toplam	%
	Kadın	%	Erkek	%		
Genelde iyi	42	23,6	44	21,2	86	22,3
Normal	73	41	96	46,3	169	43,9
Genelde kötü	28	15,7	39	18,8	67	17,4
Genelde Önyargılılar	35	19,6	28	13,5	63	16,3
Toplam	178	100,0	207	100	385	100,0

Katılımcıların halkın kendilerine olan bakış açısına, %44'ü normal, %22,3'ünün genelde iyi, %17,4'ünün genelde kötü ve %16,3'ünü ise genelde önyargılı olduklarını belirtmektedir. Tablodaki veriler aslında Suriyeli mültecilerin halk tarafından bir şekilde kabullendiklerini bize göstermektedir.

Katılımcılara ayrımcılığa maruz kalma durumu sorulduğunda %78'inin ciddi anlamda herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadıklarını %22'sinin ise zaman zaman ayrımcılıkla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Böyle bir sonucun ortaya çıkması bize şunu göstermektedir; halkın göçmenlere bu zor zamanlarında bir misafir olarak sahip çıkılıp kapılarını açmalarından kaynaklanmaktadır.

Tablo: 11. Gaziantep Halkı ile Kültürel Yakınlık ve Sosyal Uyum Durumu

Sosyo-Kültürel ve Uyum Durumu	Cinsiyet				Toplam	%
	Kadın	%	Erkek	%		
Evet	70	39,3	91	44	161	41,9
Hayır	26	14,6	30	14,5	56	14,5
Kısmen	82	46	86	41,5	168	43,6
Toplam	178	100,0	207	100	385	100,0

Katılımcıların yaklaşık olarak %42'si tamamen halk ile kültürel yakınlık ve uyum içinde olduklarını, %43,6'sının ise tam olmasa da kısmen halk yakınlık ve uyum durumunda olduklarını, sadece %14,5'i halkta kültürel ve sosyal uyum bağlamında bir yakınlık hissetmediklerini belirtmişlerdir. Bu oranın bu kadar yüksek olmasının sebebi Suriyelilerle geçmişe dayalı ortak, inanç, tarih ve kültürel bir yakınlığın olmasıdır.

Tablo: 12. Gaziantep İlinde Yaşanılan En Önemli Problemler

Problemler	Cinsiyet				Toplam	%
	Kadın	%	Erkek	%		
İşsizlik	50	28	54	26	104	27
Geçim sıkıntısı	30	16,8	34	16,5	64	16,6
Yüksek kira	41	23	44	21,2	85	22
Dil/İletişim sorunu	8	4,5	15	7,2	23	5,6
Sağlık	15	8,4	16	7,7	31	8

Eğitim	17	9,5	19	9,1	36	9,3
Toplumsal baskı/Dışlanma	6	3,4	12	5,8	18	4,6
Yabancılaşma	11	6,1	13	6,2	24	6,23
Toplam	178	100,0	207	100	385	100,0

Suriyeli göçmenlerin Gaziantep ilinde yaşadıkları en önemli problemler arasında %27 ile işsizlik görülmektedir. İşsizliğin yanı sıra %22 ile konut kiralalarının yüksekliği önemli bir sorun olmaktadır. Katılımcıların %16,6'sı geçim sıkıntısı da yaşadıkları belirtilmektedir.

Eğitim sorununun %9,3 ile sağlık sorununun ise %8 ile birbirine yakın sorunlar olduğu görülmektedir. Eğitim ve sağlık konularında çok ciddi bir problemin olmadığını söylenebilir. Kentte toplumsal dışlanma/baskı konusunda çok ciddi sorunun yaşanmadığını görmekteyiz, bu oran sadece %4,6 düzeyindedir.

Sonuç

Göç sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda çeşitli problemlerin ortaya çıkmasına neden olan bir süreçtir. Bu süreçle birlikte hem göç edenler hem de göçmenlerin yerleştikleri toplumlarda bu kaygılar yaşanabilmektedir. 21. yüzyılda Suriye iç savaşının sonucu olarak ortaya çıkan ve bir insanlık dramı olan mülteci sorununa Batılı ülkelerin, çözüm noktasında ciddi ve kalıcı adımlar atmamasının temel nedeni sosyo-kültürel ve ekonomik kaygılardır.

Batılı devletlerin bu kaygılarına karşılık, Türkiye bölgede var olan ve Türkiye'yi de olumsuz etkileyecek birçok siyasi belirsizlik ve risklere rağmen Suriyeli mülteciler konusunda dünyaya bir insanlık dersi vermiştir. Türkiye'nin uyguladığı "açık kapı politikası" sonucu olarak hiçbir Suriyeli vatandaşı geri çevirmemiştir. Bu çalışma Türkiye'nin bu yaklaşımının göçmenler tarafından nasıl algılandığı ve göçmenlerin çeşitli sosyo-kültürel ve ekonomik durumlarını saptamak amacıyla önem taşımaktadır. Yapılan saha çalışması neticesinde aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Göçmenlerin büyük çoğunluğunun geçim kaynağı kamu yardımları (STK, Belediyeler vb.) yanı sıra halkın yardımlarından oluşmaktadır. Ayrıca göçmenler yapılan yardımların yeterli olmadığını da belirtmektedirler. Ekonomik olarak başta işsizlik ve yüksek kiralar gibi problemlere rağmen Suriyeli göçmenler yine de ülkemizde bulunmaktan memnun olduklarını belirtmektedirler. Göçmenlerin genelde ülkemizi tercih etme sebeplerine bakıldığında, sınıra yakınlığın yanı sıra ülkemizde savaşın olmaması, güvenlik kaygılarının az olması en önemli faktörlerdir. Suriyeli göçmenlerin çok büyük kısmı ülkemizde ayrımcılığa maruz kalmadıklarını belirtmektedirler. Ülkeler arasında geçmişe dayalı ortak tarihi ve

kültürel ilişkiler, Suriyeli göçmenlerin kendilerini yabancı hissetmemelerini sağlamaktadır.

İlk başlarda kısa süreli ve geçici bir durum olarak görülen Suriyeli sığınmacı dalgası, zamanla kalıcı durum haline gelmiştir. Türkiye'deki Suriyeliler konusu, giderek toplumsal, siyasi ve ekonomik boyutları olan bir uyum sorunu haline dönüşmüş durumdadır. Ancak Türkiye coğrafi ve ekonomik konumunu kullanarak uygulayacağı sosyo-ekonomik politikalarla durumu kendi lehine çevirebilecektir. Bunun için Suriye'den gelen yabancı kaynakları üretime aktarmak gerekmektedir. Ayrıca gayri safi milli hasılasının büyük bir kısmı tüketim harcamalarından oluşan Türkiye'de, Suriyelilerin yapacakları tüketim harcamaları makro ekonomik anlamda ekonomiye katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AFAD, <https://www.afad.gov.tr/tr/2373/Giris>, erişim tarihi: 15.11.2016.
- Akıncı B., Nergiz A., ve Gedik E., (2015), "Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul", *Göç Araştırmaları Dergisi*, c. 1, Sayı: 2, Temmuz-Aralık 2015, s. 58-83.
- Buz, S. (2004), *Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul- Mültecilik*, Ankara, SGDD yayınları.
- Çağlayan, S. (2011) "Göç Kavramı ve Kuramları", Fatime Güneş (Ed.) Kent Sosyolojisi, Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, Eskişehir.
- Erdoğan M. (2015) *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi- HUGO Yayınları-, Ankara.
- Erdoğan, M., (2014), *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi-HUGO Yayınları- Ankara.
- Erol, M. Ersever, O. G. (2014), "Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale", *KHO Bilim Dergisi*, c. 24, sayı: 1. http://www.kho.edu.tr/akademik/kho_bilim_dergi/2014_1/3_.pdf, erişim tarihi: 12.10.2016.
- Hughes, G.A. (2014). "Syria and the Perils of Proxy Warfare", *Small Wars& Insurgencies*, 25: 3.
- <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09592318.2014.913542?needAccess=true>, erişim tarihi: 20.11.2016.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, Türkiye ve Göç Yönetimi, www.goc.gov.tr/files/dokuman19.pdf, erişim tarihi: 20.12.2016.

-
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, Türkiye'nin Düzensiz Göçle Mücadelesi <http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkiyenin-duzensizgocle-mucadelesi> 409 422 424, erişim tarihi:11.11.2016.
 - Karaca, S. (2013), "Kayıtdışı Mülteciler, Kayda Değer Sorunlar", Analist Dergisi, 31, İstanbul.
 - Karaca, S. (2015), "Misafirlikten Entegrasyona Suriyeli Mülteci Akını ve Türkiye" <http://ww4.ticaret.edu.tr/komsuulkeler/wp-content/uploads/sites/65/2015/05/Suriyeli-M%C3%BClteciler-Panelli.pdf>, erişim tarihi:21.11.2016.
 - Kırmızıtaş, H. ve Burun, E. (2014), "Suriyeliler Sınır İllerinde Kira Ve Emlak Fiyatlarını Uçurdu", <http://www.milliyet.com.tr/suriyeliler-sinir-illerinde-kira/gundem/detay/1846010/default.htm>, erişim tarihi:16.11.2016.
 - Koyuncu, A. (2014), *Kentin Yeni Misafirleri: Suriyeliler Konya Örneği*, Konya: Çizgi.
 - Oytun, O. ve Gündoğar, S. S. (2015), Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu, ORSAM- TESEV Rapor No: 195, Ankara.
 - <http://www.orsam.org.tr/index.php/Content/Report/203?s=orsam|turkish>, erişim tarihi: 10.10.2016.
 - Şahin, O. (2016), Suriyeli Mültecilerin Dağılımı ve Son Rakamlar, <http://www.stratejikortak.com/2016/04/suriyeli-multecilerin-sayisi.html>, erişim tarihi: 22.11.2016.
 - Özden, Ş. (2013), Syrian Refugees in Turkey, MPC Research Report 2013/05, <http://www.migrationpolicycentre.eu/docs/MPC-RR-2013-05.pdf>, erişim tarihi: 21.11.2016.
 - Öztürk, S., Suriye'den Göçün Etkileri, http://www.harapak.edu.tr/Bilimsel_Faaliyetler/SKYUSIDAK/2015_Makaleler/Suriyeden_Gocun_Etkileri.pdf, erişim tarihi: 04.10.2016.
 - UNHCR, (2015), Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Sık Sorulan Sorular http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/s%C4%B1k_sorulan_sorular.pdf, erişim tarihi: 18.11.2016.
 - Yalçın, C. (2004), *Göç Sosyolojisi*, Ankara, Anı Yayınevi.
 - Yazıcıoğlu, S. (2015), Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Boyutlarıyla Suriyeli Mülteciler, <http://ww4.ticaret.edu.tr/komsuulkeler/wp-content/uploads/sites/65/2015/05/Suriyeli-M%C3%BClteciler-Panelli.pdf>, erişim tarihi: 21.11.2016.
 - Yazıcıoğlu, Y., Erdoğan, S., (2014), *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Detay Yayıncılık, Ankara.

Socio-Economic Reflections of Migration: The Example of Syrian Immigrants in Gaziantep*

İbrahim ARSLAN**

Yusuf BOZGEYİK***

Erdal ALANCIOĞLU****

Abstract

Humanity has testified migrant evolvments depending on compulsory and sometimes permissive conditions throughout history. Migrant evolvments cause very important changes of structure of society. Changing of the management on the Middle East area as the final public of Arab Spring have not achieved a goal in Syria yet. As a result of this, Syria civil-war has began. Because of this war, humanity has testified as one of most important of migrant evolvments. Turkey is the preferred country by Syrian people because of the border and historical cultural relationships.

In this work, we analyze the economical and social effects of Syrian migrants, who left their country as a result of civil war, in Turkey and specially Gaziantep. According to the results of field analysis in Gaziantep, Syrian migrants have economical and social problems.

Keywords: Turkey, Syrian Migrants, Socio-Economic, Migration

* This paper is the English translation of the study titled "Göçün Ekonomik ve Toplumsal Yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli Göçmenler Örneği" published in the 4th issue of *İlahiyat Akademi*. (İbrahim ARSLAN, Yusuf BOZGEYİK, Erdal ALANCIOĞLU, "Göçün Ekonomik ve Toplumsal Yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli Göçmenler Örneği", *İlahiyat Akademi*, sayı: 4, 2016, s. 129-148.) The paper in Turkish should be referred to for citations.

** Prof. Dr. Gaziantep University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Economics, Academic Member, arslan@gantep.edu.tr

*** Asst. Prof. Dr. Gaziantep University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Public Finance, Academic Member, ybozgeyik@gantep.edu.tr

**** Lecturer, Harran University, Bozova VHS, ealancioglu@harran.edu.tr

Göçün Ekonomik ve Toplumsal Yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli Göçmenler Örneği

Özet

Tarih boyunca insanlık, bazen isteğe bağlı bazen de zorunlu olarak yaşanan, göç hareketlerine tanıklık etmiştir. Bu göç hareketleri beraberinde toplumun yapısında çok önemli değişikliklerin oluşmasına sebep olmuştur. "Arap Baharı"nın son halkasını oluşturan Ortadoğu coğrafyasındaki yönetim değişiklikleri hareketleri Suriye'de hala amacına ulaşamamıştır. Bunun sonucu olarak Suriye'de bir iç savaşın başlamasını beraberinde getirmiştir. Suriye iç savaşı ile birlikte insanlık tarihi, dünyanın en büyük ve zorunlu iç ve dış göç hareketlerinden birine şahit olmaktadır. Türkiye hem sınır komşusu olması, hem de iki toplum arasında geçmişe dayalı ortak kültürel ilişkilerden dolayı Suriyeliler tarafından en çok tercih edilen ülkelerin başında yer almaktadır.

Bu çalışmada Suriye iç savaşının sonucu olarak buldukları yerleri terk etmek zorunda kalan Suriyeli göçmenlerin genelde Türkiye, özelde ise Gaziantep ilindeki toplumsal ve ekonomik yansımaları analiz edilmiştir. Gaziantep ilinde uygulanan saha araştırması sonuçlarına göre, Suriyeli göçmenlerin hem toplumsal hem de ekonomik anlamda zorluklar çektikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Suriyeli Göçmenler, Sosyo-Ekonomik, Göç

1. Introduction

Throughout history, Turkey has been the last location for mass migration movements including mass refugee acts and hosted millions of migrants due to its geographical and strategic position. It acts as a bridge between the Middle Eastern and Asian countries in the east and south, which suffer from conflicts and instability, and European countries in the west, which have high wealth statuses and standards of human rights. Turkey has become a center of attraction for regular and irregular migration movements due to its recently increasing economic and political power and stable structure. As a result, the effects of migration over Turkey's economic, socio-cultural and demographic structure have been brought to the agenda in time (Directorate General of Migration Authority, 2016: 5–6).

The problem of migration is intertwined with political, economic, social, and cultural life. Moreover, these issues cause the emergence of various national and international problems. The scope of the impact of international migration, which affects more than one country, has been growing in recent years.

People who are forced to leave their countries and cannot return later due to many reasons cause certain changes in the social, economic, and social life of the host countries. These effects are generally negative, but they can be turned into opportunities with the effective policies to be applied in time.

The effects of Syrian refugees over Turkey are generally present in the social field. Certain problems occasionally occur between Syrians and local Turkish people due to language, lifestyle, and cultural differences. However, there are also significant issues including the problems in getting along with the local Turkish public and being partially excluded by the certain sections of the local public. The evidence that Syrians change the demographic structure where they are populous is regarded as the most significant and worrisome effect.

We can see a two-sided table from an economic perspective to the issue of immigration. The idea that Turkey's economy has been negatively affected through the markets with the monetary and other financial aids provided to the Syrian refugees is common among the people, but the positive effects of this process should also be considered. Despite these negative aspects, evidence indicates that Syrian people have contributed to the Turkish economy from many aspects. Syrian refugees whose number is increasing every passing day are observed to contribute to the domestic economy with their small-scale businesses. However, the fact that Syrian people accept working for a lower fee causes decreases in wages.

2. The Conceptual Fact of Migration

Although the concept of migration is as old as humanity, migration movements have occurred more often and have become more significant in the recent periods. The main elements of the phenomenon of migration are the increase in economic differences between countries and the displacement of capital. In other words, the development regarding the concept of migration has been accelerated, and the size of population has increased. The characteristics of migration, the action of changing the place of residence, have always changed throughout history when humanity has emerged. Migration took place due to obligatory reasons such as geographical issues, hunger, poverty, and climatic conditions first, but these reasons have been replaced with optional ones such as cultural, political, economic, and religious reasons, industrialization and needs in the present time. 2015: 60–61). Accordingly, it is clear that societies have faced the concept of migration throughout history, which catches the attention of researchers working in this field. Those who aim to follow this adventure of humanity have mentioned different definitions of migration and aimed to explain this process.

Migration is a global process affecting all societies in the world. Migration can be basically defined as a global act and movement of people from one place to another due to economic, social, political, and cultural reasons (Çağlayan, 2011: 85). In other words, migration is an event of geographical, social and cultural movement from one location to another and the action of returning later or

permanently staying at the new place in different periods (Yalçın, 2004: 14). People have many complicated reasons for migrating from one country or region to another country or region. The economic factor is traditionally reflected as the basic fact in literature. However, the reason for the intense migration movement from Syria includes the objective of escaping from civil war and surviving instead of suffering from economic factors.

3. Syrian Refugees in Turkey

The Al-Assad's regime turned its arms against its own people against the repressions that emerged within the framework of the democratic demands of the Arab Spring and this process turned into a civil war in Syria. The conflicts between the economic and political benefits of global and regional participants, particularly EU, USA and Russia, within the Greater Middle East Initiative has made the crisis more complicated than ever (Hughes, 2014: 522). Considering the Syrian civil war, humanity has been facing one of the greatest and compulsory internal and external migration movements in history. Turkey is the primary country that has been affected from this refugee movement from many aspects.

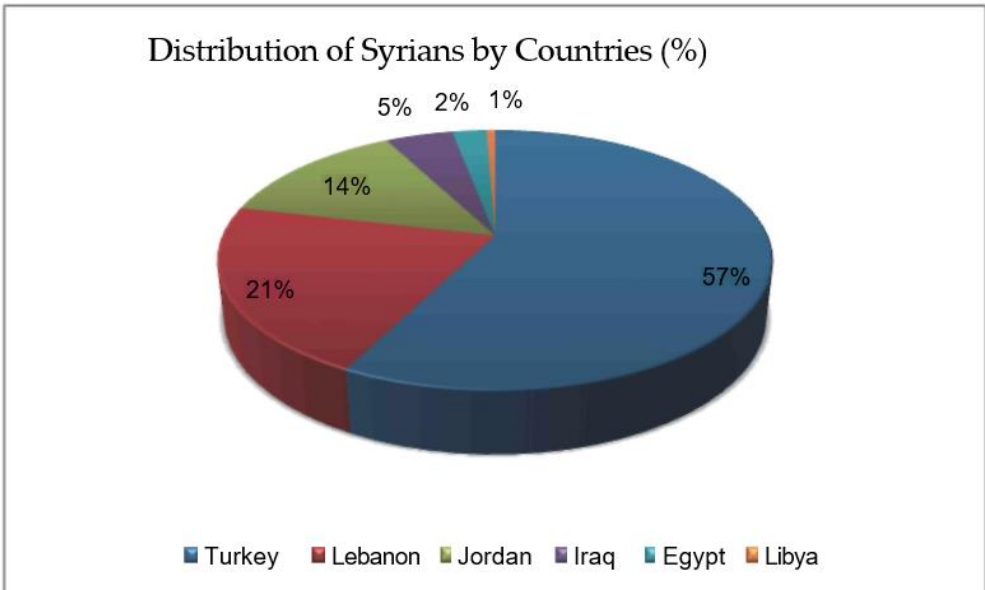
Table: 1. Distribution of Syrian Refugees by Countries

Country Name	Number of Syrian Refugees
Turkey	2,764,500
Lebanon	1,017,433
Jordan	655,833
Iraq	227,971
Egypt	115,204
Libya	29,275
Total	4,810,216

Source: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

Table 1 reflects the distribution of Syrian refugees by countries. Accordingly, Turkey appears as the country preferred by the refugees the most. Half of the total Syrian refugees in the world live in Turkey, which brings many risk factors for Turkey. However, it is possible to transform these figures into positive states in production and consumption activities with the economic and social policies to be implemented.

Graph: 1. Distribution of Syrian Refugees by Countries (%)

Source: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

Syrian people had to migrate to neighboring countries such as Turkey, Jordan, Lebanon, Egypt, Iraq, Romania and Bulgaria upon the civil war that broke out in Syria in 2011. UN figures (Table 1) indicate that 4,810,216 Syrian people had to migrate as of November 2016. The highest number of refugees (2,764,500 - 57.5% of total refugees) has come to Turkey, followed by 1,017,433 (21.1%) in Lebanon, 655,833 (13.6%) in Jordan, 227,971 (4.7%) in Iraq, 115,204 (2.49%) in Egypt and 29,275 (0.6%) in Libya.

The real figure of refugees in Turkey is claimed to be close to four million. The total population of Turkey has increased 4% with the Syrian refugees (Şahin, 2016).

Table: 2. Distribution of Syrians in the Refuge Centers in Turkey by Provinces

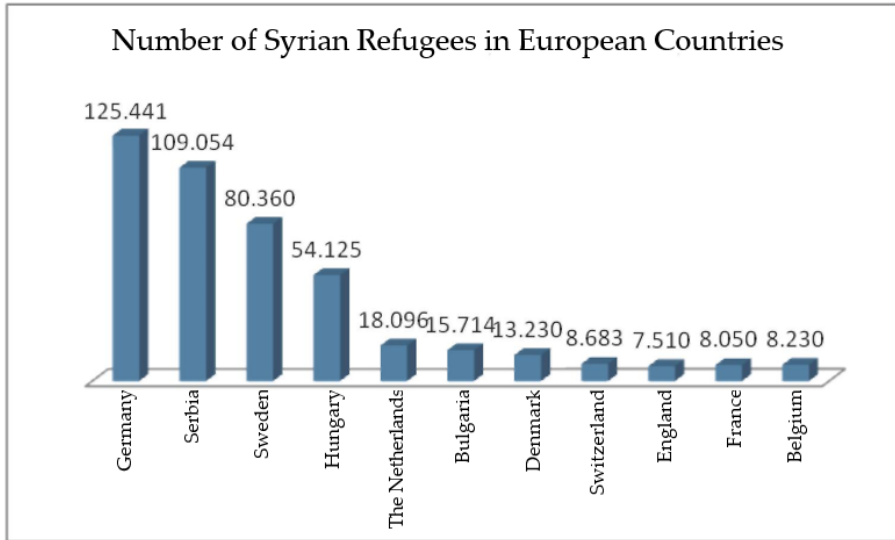
Provinces	Total Population of Temporary Refuge Centers
Gaziantep	112,095
Hatay	19,204

Kilis	36,944
Kahramanmaraş	18,235
Osmaniye	7,250
Adıyaman	9,406
Adana	341
Malatya	10,311
Mardin	3,939
Total Figure	256,871

Source: AFAD, <https://www.afad.gov.tr/tr/2374/Barinma-Merkezlerinde-Son-Durum>

Graph: 2.

Number of Syrian Refugees in European Countries

Source: UNCHR

Due to the “open door policies”, Syrian people have easily taken refuge in neighboring countries such as Jordan, Lebanon, and Turkey in particular. However, Syrian refugees aiming to migrate to European countries have faced serious problems. These European countries only host 448,493 Syrian refugees. This figure is quite low when compared to other countries hosting Syrian refugees.

The most important reasons why Western countries have been unconcerned with such an issue of humanity include the socio-cultural and economic concerns of these Western countries.

Turkey is believed to host approximately 4 million Syrian refugees although the exact figure is not known. Almost 260,000 of Syrian refugees live in 26 refugee centers founded and managed by AFAD in ten provinces of Turkey (AFAD, 2016).

This rapid increase in the number of migrants in such a short time is believed to cause various economic and social issues for Turkey. The fact that the refugees have not spread homogeneously in all cities of Turkey but have resided mostly in the cities close to the border delay the economic and social solutions for the problems caused by this process. The possibility for migrants to return to their counties after a period of a long stay in another country is quite low, which makes the subject of migration an important topic to be examined by the academicians.

In addition to refugees' effects on labor market and economic and social lives, there is a conceptual complexity regarding the status of Syrians in Turkey. They are occasionally called refugees, asylum-seekers or guests. It should be noted that the concepts of asylum-seeker and refugee do not have the same meaning. The concepts of refuge and asylum-seeking reviewed under the category of obligatory migration reflect the cases that force people to leave their countries due to the oppression they face in their countries for different reasons. The primary purpose of refugees and asylum-seekers is to survive in an environment where there is no threat against their lives (Buz, 2004: 7). Accordingly, migration can be defined as one's action of obligatorily or optionally changing the place of residence due to various social reasons (economic, social or cultural) or private reasons. Therefore, migration indicates a social, economic, and political process determined with one's own will. The literature calls the people migrating "migrants or refugees" (Erol and Ersever, 2014: 49). Asylum-seeker means the person who must leave the country he/she lives in and expresses asylum request to another country while refugee is the one whose request of seeking asylum is accepted as per the international and internal laws after the evaluation performed by relevant government authorities. Turkey has granted the status of temporary protection to the Syrians accepted after the "open door policy" and hosted these people as "guests" until the political stability has been established in Syria, but Turkey has not sent these people back to Syria.

The regulation on temporary protection defines temporary protection as the guardianship provided to the foreign people who had to leave their country and could not return back, who reached or passed the borders of a third country for finding temporary but urgent protection during the mass influx period, and whose request of international protection cannot be personally evaluated (UNHCR, 2015: 1).

Temporary protection principles include the following (Özden, 2013: 5);

- ✓ Open door policy,
- ✓ No obligation to return (continuing hosting the refugees),
- ✓ Completion of registration by Turkish authorities and supporting the refugees within the borders of camps.

Accordingly, Syrians in Turkey can be called refugees.

3.1. Effects of Syrian Refugees over Turkey

Turkey has spent more than 12 billion US dollars for Syrian refugees, who have taken refuge in Turkey escaping from civil war, based on international standards thus far. Despite Turkey's extraordinary efforts, the international parties have only contributed 512 million US dollars for the Syrians in Turkey (AFAD, 2016). Although Western countries have expressed their sensitive approaches regarding the open door and temporary protection policies, Turkey has been voluntarily implementing, Turkey has not received necessary support from EU countries (Erdoğan, 2014: 5). Despite Turkey's extraordinary humane support for the Syrian refugees, western countries have not provided enough support.

Turkey is one of the countries that have been politically, socially, and financially affected by the refugee crisis the most. Syrians preferred Turkey for seeking asylum, which formed a new concept that is felt in various social fields such as law, external policy, security, health, education, employment, economy and culture (Koyuncu, 2014). Today, Syrian refugees have become the influencers rather than the influenced in the state in Turkey (Karaca, 2013: 72).

The rents in Turkey have been increasing, and it is becoming harder to find a house for rent. Moreover, inflation has increased in the border provinces. The number of small-scale enterprises illicitly employing people is increasing. An unfair competition emerges between the businesses illicitly employing Syrian people and those that do not employ Syrians as such (Oytun and Gündoğar, 2015: 9). As seen in all great global migration events, the biggest relevant concern among the local people is related to the labor market. With this concern in this society, an employment-related advantage emerges for businesses as refugees must work for quite low fees (Erdoğan, 2014: 16).

Syrian contributions to the labor force deficit in the border provinces positively affect the investment environment in the area. Moreover, aid materials and services for the camps outside of Turkey and migrants inside the country are supplied from the firms in Turkey, which is an advantage for the domestic economy. Syrian financial decision-makers who have commercial and investment-based relationships with Middle East countries positively affect Turkey's such financial relationships with these countries. Syrians provide significant

contributions to production and trade in Turkey with their businesses established as small and medium-sized enterprises (SME). However, as most of these businesses are illicit, their owners benefit from an unfair competition as they do not fulfill their legal liabilities such as SSI premiums, duties etc. (Oytun and Gündoğar, 2015: 9).

Migration can still yield positive financial results. International migration contributes to the labor force and sets of different skills and ideas in the hosting country. This advantage may threaten the home countries of migrants because migration means the loss of labor force for these countries (Öztürk, 2015: 7). The impacts of Syrians over the economic structure indicate a table where risks and opportunities are integrated.

It is clear from the perspective of social indicators that the main issue to be observed for refugees or faced in regard to them is essentially seen in certain requirements such as education and learning, medical care, accommodation, adaptation to urban lifestyle and cultural life (Yazıcıoğlu, 2015).

The cultural and lifestyle-based differences between the migrants and residents of a country complicates the process of ensuring adaptation between these societies. While polygamy is becoming common among the residents, the rate of divorces is increasing accordingly. Moreover, the number of workers under 18 is significantly increasing every passing day. A ground that may trigger the polarization based on ethnicity and sect is getting formed, and the rate of housing structures full of slums is increasing. There is a concern of demographical change in certain border provinces such as Gaziantep, Şanlıurfa and Kilis. With this migration wave, changes inevitably occur in the demographic structure (rate of fertility and population increase). The difficulty of Syrians' life conditions and these people's inability to benefit from educational opportunities paves the way for certain social issues such as the increase in crime rates over the long term. Despite the certain issues between the local people and Syrians, both societies have developed a braking mechanism not to distort the social peace. No serious social issues have occurred between these nations thus far, which indicates the capacity of social structure to cope with social issues (Oytun and Gündoğar, 2015: 7).

Syrians' social adaptation process has started along with certain issues in Turkey. More than 35,000 Syrian babies were born in Turkey. The issue of marrying Syrians causes reactions on one side and integrates both societies on the other side. Many investors and small-scale businesses have brought their capitals to Turkey. Majority of Syrians in Turkey consists of kids and young people. This section is becoming greater in Turkey every passing day. Many of these people in the aforementioned majority have started to learn Turkish although they cannot receive a enough education (Oytun and Gündoğar, 2015: 7). Evidences indicate that migrants

have started to gain a place in the social life, that those who have yet to find a place in society is in a serious search, and that many children and women have started to make efforts to survive by their own in Turkey (Karaca, 2015).

4. Syrian Migrants in Gaziantep

Gaziantep has gained a strategic importance as it is neighboring the Syrian border and thus hosting the people who escape from the political crisis in Syria in camps (Erdoğan 2015).

Table: 3. Syrian Refugees in Gaziantep

Temporary Refuge Center	Type of Sheltering	Total
İslahiye 1 Tent City	1,586 tents	7,379
İslahiye 2 Tent City	5,013 sections	10,312
Karkamış Tent City	1,668 tents	6,776
Nizip 1 Tent City	1,873 tents	10,135
Nizip 2 Container City	908 containers	4,544
Total Figure	11,048 (tents/sections/containers)	39,146

Source: AFAD, <https://www.afad.gov.tr/tr/2374/Barinma-Merkezlerinde-Son-Durum>

There are approximately 40,000 Syrian refugees in five different refuge centers in Gaziantep. This figure is believed to reach 325,000 with those living outside the refuge centers. The address-based population of Gaziantep was 1,931,836 in 2015. Number of Syrian refugees in Gaziantep has increased the population of the city by 16.82%.

Gaziantep was selected for this study as it is one of the cities intensively hosting Syrian refugees and experiencing social and economic effects in this regard.

4.1. Objective and Scope

This study aims to determine the social and economic statuses of the Syrian people living in Gaziantep and to reveal their issues and expectations regarding the current places they live in. The scope and borders of this study are formed by the Syrian people solely living in Gaziantep.

4. 2. Methodology

4.2.1 Sampling Process

Since the total number of Syrian refugees living in Gaziantep is 325,000, the number of people to be questioned was determined using the simple random sampling method (Yazıcıoğlu and Erdoğan, 2014). Considering the data regarding the Syrian population of the city, sample size was calculated as 385 people.

Questionnaire and observation methods were used based on the field research. Efforts were made to reach the sample group by visiting the workplaces where Syrian migrants work and neighborhoods where they densely live. The questionnaire forms were administered to the refugees face-to-face, and observations were performed to analyze the living areas and sociocultural relationships of the refugees.

4.2.2 Data Collection Method and Instrument

The data were collected using the questionnaire method. Questionnaires were administered through face-to-face interviews. There are three groups of questions in the questionnaire form. The first group includes the demographic characteristics of participants while the second group reflects the perceptions regarding the financial statuses of migrants and third group has questions related to migrants' socio-cultural statuses.

4.3. Findings

Demographic, economic, socio-cultural and social data regarding the Syrian migrants in Gaziantep were collected, and analyses were conducted accordingly after the questionnaire activity.

4.3.1. Demographic Characteristics

Table: 4. Demographic Characteristics of the Participants

		Frequency	Percentage			Frequency	Percentage
Age	12-20	17	4.3	Education	Illiterate	159	41.4
	21-30	110	28.6		Literate	33	8.6
	31-40	83	21.4		Elementary School	44	11.4
	41-50	93	24.3		Secondary School	23	5.7

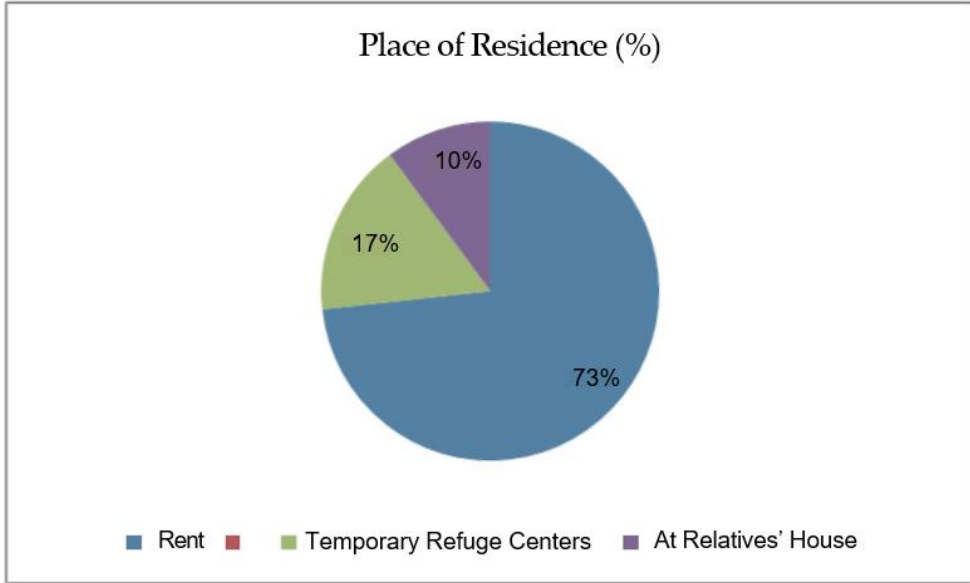
Socio-Economic Reflections of Migration

	51 and over	82	21.4		High School	80	21.4	
	Total	385	100.0		University	46	11.4	
Occupation	Other (Sick, too old, unable to work etc.)	140	36.36		Total	385	100.0	
	Worker	77	20		Gender	Female	178	45.7
	Unemployed	100	25.9			Male	207	54.3
	Student	41	10.65	Total		70	100.0	
	Shopkeeper	21	5.45	Income (TL)	250-500	84	21.8	
	Civil servant	6	1.55		501-750	264	68.6	
	Total	385	100.0		751-1000	22	5.7	
					1000 and over	15	3.9	
					Total	385	100.0	

Of the participants, 46% were female while 54% were male. Table 4 indicates that there were participants of every age groups, but most participants were over 20. Women's mean age was 32.4 while men's was 35.7. The data in the table indicates that mean ages of women and men were close.

Research group displayed differences based on participants' educational statuses, which indicate that the rate of illiterate migrants was 41.4%, and of the illiterate migrants, 34.4% were female while 47.4% were male. Of the participants, 21.4% were high school graduates while 11.4% had a bachelor's degree. The rate of women who were high school and university graduates was higher than that of men. The educational profile of Syrian migrants in Gaziantep was quite low.

Graph: 3. Demographic Characteristics Regarding the Participants of the Questionnaire (Place of Residence in Gaziantep)

Of the participants of the questionnaire, 73.2% resided in rented houses while 16.6% lived in temporary refuge centers and 10.1% lived with their relatives. The high rate of those living in rented houses affected the property market. Syrians who had better financial statuses than the others preferred renting houses for sheltering, which is regarded positively by the property market. (Kırmızıtaş and Burun, 2014).

4.3.2. Economic Results

Table: 5. Professional Distributions of Participants

Profession	Gender				Total	%
	Female	%	Male	%		
Other (Sick, too old, unable to work etc.)	100	56.1	40	19.32	140	36.36
Worker	16	9	61	29.46	77	20
Unemployed	40	22.4	60	29	100	25.9
Student	22	12.3	19	9.17	41	10.65
Shopkeeper	0	0.0	21	10.14	21	5.45

Socio-Economic Reflections of Migration

Civil servant	0	0.0	6	2.9	6	1.55
Total	178	100.0	207	100	385	100.0

The distribution of participants by their professions in Gaziantep indicates that the rate of unemployed was 25.9%. Men's unemployment rate was 29% while women's was 22.4%. Of the participants, 36.3% constituted the other groups (sick, quite old or unable to work etc.). Women's rate was 56.1% while men's was 19.32% among them. The rate of those working as workers was 20%. The rate of female workers was 9% while this rate was 29.46% for males. It is clear that males could find more jobs than females. The rates reflecting the status of participants as students indicate that males and females were quite close to one another. The rate of males was 9.17% while this rate was 12.3% for females. Evidences showed that only a few of the participants were shopkeepers. Only males worked as shopkeepers, and their rate was 5.45%.

The monthly income of the participants indicated that only approximately 4% of the participants earned 1000 TL or more. Of the participants, 5.7% had an income between 751–1000 TL while 21.8% earned 250–500 TL and 68.6% earned 501–750 TL. Results indicate that the rate of employed people is quite low, and their wages are not high either.

Table: 6. Change in Living Conditions Compared to Syria

Change in Living Conditions Compared to Syria	Gender				Total	%
	Female	%	Male	%		
Better	6	3.37	47	22.7	53	13.76
Same	38	21.3	71	34.2	109	28.3
Bad	120	67.4	77	37.1	197	51.16
Worse	14	7.86	12	5.8	26	6.75
Total	178	100.0	207	100	385	100.0

The question regarding their living standards compared to Syrian indicate that 51.16% had a poor life while nothing changed for 28.3%, 13.76% had a better life and 6.75% had a worse life in Turkey. This is an expected result for the people who had to leave their countries due to civil war rather than the financial reasons.

Table: 7. Income Sources of Questionnaire Participants

Income Source	Gender				Total	%
	Female	%	Male	%		
Public aids (NGO, Municipality etc.)	114	64	105	50.72	219	56.88
Employment	16	8.98	61	29.4	77	20
Public aids	36	20.2	31	14.9	67	17.4
Savings	12	6.75	10	4.83	22	5.71
Total	178	100.0	207	100	385	100.0

Regarding the question of how they get by or their income source, 56.88% stated that they used governmental aids for surviving. This high rate indicates the degree of government's extensive aids to the refugees. Of the participants, 20% stated that they lived by working while 17.4% used the aids of the public and 5.71% used their own savings.

Table: 8. Financial Issues of Questionnaire Participants

Financial issue (regarding getting by)	Gender				Total	%
	Female	%	Male	%		
Yes (financial issues of getting by are present)	40	22.4	47	22.7	87	22.6
Sometimes (financial issues of getting by are sometimes present)	96	53.9	110	53.1	206	53.5
None (financial issues of getting by are absent)	42	23.6	50	24.2	92	23.9
Total	178	100.0	207	100	385	100.0

Regarding the question of whether they have difficulties in getting by, 53.5% stated that they sometimes had while 23.9% had no such issues and 22.6% suffered difficulties in this regard. It is clear that participants had issues in getting by.

4.3.3. Socio – cultural and social living traces

The aim here is to determine the socio-cultural and social lives and opportunities of the participants in Gaziantep.

Table: 9. Reasons for Preferring Gaziantep

Reasons for Preferring	Number of Participants:	%
Numerous employment opportunities	77	20
Closeness to the border (of Syria)	207	53.7
Safe environment	68	17.6
No other place to migrate	33	8.57
Total	385	100.0

The analysis toward the reasons for preferring Gaziantep indicated that 53.7% selected this city for being closer to the border while 20% chose for employment opportunities, 17.6% preferred for being safe, and 8.57% chose as they could not find any other cities to migrate. The most important factor for selecting Gaziantep was that it is neighboring Syrian borders.

Table: 10. Perception of Local People Toward the Migrants

Perception of Local People	Gender				Total	%
	Female	%	Male	%		
Generally good	42	23.6	44	21.2	86	22.3
Normal	73	41	96	46.3	169	43.9
Generally bad	28	15.7	39	18.8	67	17.4
Generally biased	35	19.6	28	13.5	63	16.3
Total	178	100.0	207	100	385	100.0

Regarding the perceptions of the local people toward the refugees, 44% stated that local people perceived them normally while 22.3% noted that residents

here had good feelings, 17.4% felt the local public of Gaziantep had bad opinions about refugees and 16.3% believed the people of Gaziantep were generally biased. The data in the table indicate that Syrian refugees were somehow accepted by the local people.

Regarding the question of whether they have been exposed to discrimination, 78% stated that they faced no serious discrimination while 22% mentioned they occasionally experienced discrimination, which indicates that local people of Gaziantep embrace and help the Syrian people as guests in these difficult times.

Table: 11. Cultural Closeness and Social Harmony with the Public of Gaziantep

Socio-Cultural Harmony	Gender				Total	%
	Female	%	Male	%		
Yes	70	39.3	91	44	161	41.9
No	26	14.6	30	14.5	56	14.5
Partly	82	46	86	41.5	168	43.6
Total	178	100.0	207	100	385	100.0

Approximately 42% of the participants stated that they were in total harmony with the public culturally while 43.6% noted that they partially adapted to the culture of the area. Only 14.5% reflected that they felt no such closeness to the local society and culture. The reason why this rate was high is that Turkish people have common belief, history and culture-based aspects with Syrians.

Table: 12. The Most Significant Problems Experienced in Gaziantep

Problems	Gender				Total	%
	Female	%	Male	%		
Unemployment	50	28	54	26	104	27
Financial issue (regarding getting by)	30	16.8	34	16.5	64	16.6
High rents	41	23	44	21.2	85	22
Language/Communication Problem	8	4.5	15	7.2	23	5.6
Health	15	8.4	16	7.7	31	8

Socio-Economic Reflections of Migration

Education	17	9.5	19	9.1	36	9.3
Social pressure/exclusion	6	3.4	12	5.8	18	4.6
Alienation	11	6.1	13	6.2	24	6.23
Total	178	100.0	207	100	385	100.0

The most important issue Syrian refugees experience in Gaziantep is unemployment (27%). In addition to unemployment, high house rents are another significant issue (22%). Of the participants, 16.6% stated that they had difficulties in getting by.

The issue of education (9.3%) was found to be close to the health issue (8%). It is clear that refugees suffer from serious issues in education and medicine. Evidences indicate that no severe issues of social exclusion/pressure are experienced in the city. The rate of those reporting such issues is only 4.6%.

Conclusion

Migration is a process causing the emergence of various social, cultural and economic issues. These issues can be experienced by the migrants and the societies hosting the migrants. The main reason why western countries failed to take serious and permanent steps for the issue of Syrian refugees, a humanity tragedy which arose as a result of Syrian civil war in the 21st century, is related to the socio-cultural and economic concerns.

Regardless of the concerns of western countries, Turkey has given a lesson of humanity to the entire globe despite the numerous political uncertainties and risks that are present in the region and that could adversely affect Turkey. Turkey has not rejected any Syrian citizens as a result of open-door policy. This study is important as it was performed to determine how this approach was perceived by the migrants and to reveal various socio-cultural and economic statuses of migrants. The following were found after the field study:

Majority of the migrants get by upon the governmental (municipalities etc.) and public aids (NGOs etc.). However, migrants state that aids are not enough. Despite the financial problems such as unemployment and high rents, Syrian migrants state that they are satisfied with staying in Turkey. The reasons migrants preferred Turkey include closeness to the border, peaceful environment and fewer safety concerns. Most of the Syrian migrants note that they do not face discrimination in Turkey. The common aspects based on history and culture between Turkey and Syria enable Syrian migrants to adapt to the new environment better.

The Syrian refugee wave, which was regarded as transient and temporary in the beginning, has become permanent in time. The issue of Syrians in Turkey has turned into a problem of adaptation with social, political and economic aspects. However, Turkey can turn the case in favor with the socio-economic policies to be implemented using its geographical and economic position. For that purpose, foreign sources from Syrian should be transferred to the domestic production. In addition, consumption-based expenditures of Syrians will contribute to the macro economy of Turkey, the consumption of which constitutes the majority of gross national product.

REFERENCES

- AFAD, <https://www.afad.gov.tr/tr/2373/Giris>, Date Accessed: 15.11.2016.
- Akıncı B., Nergiz A., ve Gedik E., (2015), "Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul", *Göç Araştırmaları Dergisi*, v. 1, Issue: 2, July-December 2015, p. 58-83.
- Buz, S. (2004), *Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul- Mültecilik*, Ankara, SGDD yayınları.
- Çağlayan, S. (2011) "Göç Kavramı ve Kuramları", Fatime Güneş (Ed.) Kent Sosyolojisi, Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, Eskişehir.
- Erdoğan M. (2015) *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi- HUGO Yayınları-, Ankara.
- Erdoğan, M., (2014), *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum*, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi-HUGO Yayınları- Ankara.
- Erol, M. Ersever, O. G. (2014), "Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale", *KHO Bilim Dergisi*, v. 24, issue: 1. http://www.kho.edu.tr/akademik/kho_bilim_dergi/2014_1/3_.pdf, Date Accessed: 12.10.2016.
- Hughes, G.A. (2014). "Syria and the Perils of Proxy Warfare", *Small Wars& Insurgencies*, 25: 3.
- <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09592318.2014.913542?needAccess=true>, Date Accessed: 20.11.2016.
- Ministry of Interior, Directorate General of Migration Management, Türkiye ve Göç Yönetimi, www.goc.gov.tr/files/dokuman19.pdf, Date Accessed: 20.12.2016.
- Ministry of Interior, Directorate General of Migration Management, Türkiye'nin Düzensiz Göçle Mücadelesi http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkiyenin-duzensizgocle-mucadelesi_409_422_424, Date Accessed:11.11.2016.

- Karaca, S. (2013), "Kayıtdışı Mülteciler, Kayda Değer Sorunlar", *Analist Dergisi*, 31, İstanbul.
- Karaca, S. (2015), "Misafirlikten Entegrasyona Suriyeli Mülteci Akını ve Türkiye" <http://ww4.ticaret.edu.tr/komsuulkeler/wp-content/uploads/sites/65/2015/05/Suriyeli-M%C3%BClteciler-Panelli.pdf>, Date Accessed: 21.11.2016.
- Kırmızıtaş, H. and Burun, E. (2014), "Suriyeliler Sınır İllerinde Kira ve Emlak Fiyatlarını Uçurdu", <http://www.milliyet.com.tr/suriyeliler-sinir-illerinde-kira/gundem/detay/1846010/default.htm>, Date Accessed: 16.11.2016.
- Koyuncu, A. (2014), *Kentin Yeni Misafirleri: Suriyeliler Konya Örneği*, Konya: Çizgi.
- Oytun, O. ve Gündoğar, S. S. (2015), Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu, ORSAM- TESEV Report No: 195, Ankara.
- <http://www.orsam.org.tr/index.php/Content/Report/203?s=orsam|turkish>, Date Accessed: 10.10.2016.
- Şahin, O. (2016), Suriyeli Mültecilerin Dağılımı ve Son Rakamlar, <http://www.stratejikortak.com/2016/04/suriyeli-multecilerin-sayisi.html>, Date Accessed: 22.11.2016.
- Özden, Ş. (2013), Syrian Refugees in Turkey, MPC Research Report 2013/05, <http://www.migrationpolicycentre.eu/docs/MPC-RR-2013-05.pdf>, Date Accessed: 21.11.2016.
- Öztürk, S., Suriye'den Göçün Etkileri, http://www.harpak.edu.tr/Bilimsel_Faaliyetler/SKYUSIDAK/2015_Makaleler/Suriyeden_Gocun_Etkileri.pdf, Date Accessed: 04.10.2016.
- UNHCR, (2015), Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Sık Sorulan Sorular http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/s%C4%B1k_sorulan_sorular.pdf, Date Accessed: 18.11.2016.
- Yalçın, C. (2004), *Göç Sosyolojisi*, Ankara, Anı Yayınevi.
- Yazıcıoğlu, S. (2015), Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Boyutlarıyla Suriyeli Mülteciler, <http://ww4.ticaret.edu.tr/komsuulkeler/wp-content/uploads/sites/65/2015/05/Suriyeli-M%C3%BClteciler-Panelli.pdf>, Date Accessed: 21.11.2016.
- Yazıcıoğlu, Y., Erdoğan, S., (2014), *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Detay Yayıncılık, Ankara.

الانعكاسات الاقتصادية والاجتماعية للهجرة

هجرة السوريين إلى غازي عنتاب نموذجاً*

أ. د. إبراهيم أرسلان و أ. يوسف بوز كيك و أ. أردال الأنجي أوغلو

جامعة غازي عنتاب - كلية الاقتصاد جامعة غازي عنتاب - كلية الاقتصاد جامعة حران
arslan@gantep.edu.tr ybozgeyik@gantep.edu.tr ealancioglu@harran.edu.tr

ترجمة: محمد طوبالجة

الخلاصة:

على مر التاريخ الإنساني شهدنا هجرة اختيارية أحياناً وبعض الأحيان هجرة قسرية. وقد أدت حركات الهجرة تلك إلى تشكل تغييرات مهمة للغاية في بنية المجتمع.

«الربيع العربي» في منطقة الشرق الأوسط، ومن ضمنه الثورة السورية التي تشكل آخر حلقات حركة التغييرات الإدارية (الإرادية) تلك، ما زالت لم تحقق هدفها بعد، حيث جلبت معها الحرب الأهلية كما يحدث الآن في سوريا. إضافة إلى تلك الحرب الأهلية، اليوم نشهد في سوريا واحدة من أكبر حركات الهجرة في العالم سواء داخلية كانت أم خارجية. تحتل تركيا الموقع الأول كواحدة من دول اللجوء لعدد من الأسباب منها أن بينها وبين سوريا حدوداً مشتركة، بالإضافة إلى وجود علاقات ثقافية مشتركة بين الشعبين تاريخياً.

في هذه الدراسة تم تحليل التداعيات الاقتصادية والاجتماعية للاجئين السوريين في تركيا عامة وفي ولاية غازي عنتاب خاصة، أولئك الذين أجبروا على ترك مناطقهم بسبب الحرب الأهلية الدائرة في سوريا.

ووفقاً لنتائج هذه الدراسة تم التوصل إلى نتائج مفادها أن اللاجئين السوريين في غازي عنتاب عانوا ولا يزالون يعانون من صعوبات جمة في المجال الاجتماعي والاقتصادي.

الكلمات المفتاحية: تركيا، مهاجرين سوريين، اجتماعي-اقتصادي، هجرة

Göçün Ekonomik Ve Toplumsal Yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli Göçmenler Örneği

Özet

Tarih boyunca insanlık, bazen isteğe bağlı bazen de zorunlu olarak yaşanan, göç hareketlerine tanıklık etmiştir. Bu göç hareketleri beraberinde toplumun yapısında çok önemli değişikliklerin oluşmasına sebep olmuştur. "Arap Baharı"nın son halkasını oluşturan Ortadoğu coğrafyasındaki yönetim değişiklikleri hareketleri

* وهذه هي الترجمة العربية للدراسة بعنوان "Göçün Ekonomik ve Toplumsal Yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli Göçmenler Örneği" التي نشرت في العدد السابع من مجلة الإلهيات الأكاديمية. (إبراهيم أرسلان، يوسف بوز كيك، أردال الأنجي أوغلو، الانعكاسات الاقتصادية والاجتماعية للهجرة: هجرة السوريين إلى غازي عنتاب نموذجاً، الإلهيات الأكاديمية، ٢٠١٦، العدد: ٤، ص ١٢٩-١٤٨). من الواجب أن يستند في الإقتباس إلى المقالة التركية.

Suriye'de hala amacına ulaşamamıştır. Bunun sonucu olarak Suriye'de bir iç savaşın başlamasını beraberinde getirmiştir. Suriye iç savaşı ile birlikte insanlık tarihi, dünyanın en büyük ve zorunlu iç ve dış göç hareketlerinden birine şahit olmaktadır. Türkiye hem sınır komşusu olması, hem de iki toplum arasında geçmişe dayalı ortak kültürel ilişkilerden dolayı Suriyeliler tarafından en çok tercih edilen ülkelerin başında yer almaktadır.

Bu çalışmada Suriye iç savaşının sonucu olarak buldukları yerleri terk etmek zorunda kalan Suriyeli göçmenlerin genelde Türkiye, özelde ise Gaziantep ilindeki toplumsal ve ekonomik yansımaları analiz edilmiştir. Gaziantep ilinde uygulanan saha araştırması sonuçlarına göre, Suriyeli göçmenlerin hem toplumsal hem de ekonomik anlamda zorluklar çektikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Suriyeli Göçmenler, Sosyo-Ekonomik, Göç

Socio-Economic Reflections of Migration:

The Example of Syrian Immigrants in Gaziantep

Abstract

Humanity has testified migrant evolments depending on compulsory and sometimes permissive conditions throughhout history. Migrant evolments cause very important changes of structure of society. Changing of the management on Middle East area as final public of Arab Spring have not achieved a goal in Syria yet. As a result of this, Syria civilwar has began. Because of this war, humanity has testified as one of most important of migrant evolments. Turkey is prefere done of the most popular country by Syrian people because of border and historical cultural relationships.

In this work, we analyze reflects of economical and social of Syrian migrants that they had to leave country as a result of Syrian civil war in Turkey and specially Gaziantep. According to results of field anaylze in Gaziantep, Syrian migrants has economical and social problems.

Keywords: Turkey, Syrian Migrants, Socio-Economic, Migration

مدخل:

بسبب موقع تركيا الجغرافي والاستراتيجي كانت المحطة الأخيرة لحركات الهجرة الجماعية للاجئين على مر التاريخ. أي بمعنى آخر، استضافت ملايين المهجرين. إذ يشكل موقع تركيا جسراً بين الدول التي في شرقها وجنوبها تلك التي تعاني من الصراعات وعدم الاستقرار الواقعة في الشرق الأوسط وآسيا من جهة، وبين الدول الأوروبية التي فيها نسبة الرعاية ومعايير حقوق الإنسان أعلى ممن سواها من جهة أخرى. وقد أصبحت تركيا، لا سيما في السنوات الأخيرة، وبسبب تزايد استقرار البنية الاقتصادية والسياسية للدولة، مركزاً لجذب

حركات الهجرة النظامية وغير النظامية. ونتيجة لذلك، أثير موضوع تأثيرات ذلك على البنية الاجتماعية والثقافية والديموغرافية في تركيا^(١).

تعد قضية الهجرة ظاهرة متشابكة مع التجربة السياسية والاقتصادية والاجتماعية والثقافية. في الوقت ذاته، أدت إلى ظهور مشكلات مختلفة على الصعيدين الوطني والدولي. كما أن نطاق تأثير الهجرة الدولية على أكثر من دولة يتسع أكثر فأكثر في السنوات الأخيرة.

الذين أجبروا على مغادرة بلادهم لأسباب كثيرة، والذين لا يستطيعون العودة إليها، أولئك يتسبون ببعض التغييرات في الحياة الاقتصادية والاجتماعية في البلدان التي يلجؤون إليها. لكن وبفضل السياسة المطبقة في وقتها، عموماً وعلى الرغم من سلبياتها، يمكن تحويل هذه الآثار إلى فرصة.

عادة ما نشعر بتداعيات وجود اللاجئين السوريين في تركيا في المجال الاجتماعي. حيث تنشأ بعض المشكلات بين اللاجئين والسكان الأصليين بسبب اختلاف اللغة، وأسلوب المعيشة والعادات الثقافية. بالإضافة إلى مشكلة عدم التوافق مع سكان البلد الأصليين، ونبتهم ولو جزئياً من قبلهم، وينظر إلى هذا الأمر على أنه مشكلة كبيرة.

تغيير التركيبة السكانية في المناطق التي استقر فيها السوريون بكثافة ينظر إليه على أنه التأثير الأهم والمثير للقلق.

عندما ننظر إلى مشكلة الهجرة من منظور اقتصادي يظهر لدينا جدول مؤلف من وجهين. فعندما ننظر إلى المساعدات النقدية والمالية التي قدمت للاجئين السوريين والتي أثرت سلباً على الاقتصاد التركي حسب رأي بعضهم، علينا أيضاً أن ننظر إلى التأثيرات الإيجابية في اقتصاد البلد. ورغم كل هذه السلبيات، إلا أنه يمكن ملاحظة مساهمة السوريين في الاقتصاد التركي.

الجدول ١. توزيع اللاجئين السوريين حسب كل دولة^(٢):

اسم البلد	عدد اللاجئين السوريين
تركيا	2764500
لبنان	1017433
الأردن	655 833
العراق	227 971
مصر	115 204
ليبيا	29 275
المجموع	4810216

(١) المديرية العامة لإدارة الهجرة، ٠٦_٠٥_٢٠١٦.

(٢) المصدر: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>.

الجدول ١ يظهر توزع اللاجئين السوريين حسب الدول التي يوجدون فيها. برزت تركيا باعتبارها المكان المفضل بالنسبة لمعظم اللاجئين، فنصف العدد الإجمالي للاجئين موجودون في تركيا. وهذا ما شكل خطراً بالنسبة لتركيا، لكن من الممكن تحويل هذه الأنشطة الاستهلاكية لصالحنا من خلال اتباع سياسة اقتصادية واجتماعية إيجابية.

أسماء المحافظات ومراكز الإسكان المؤقت (٣):

112.095	غازى عنتاب
19.204	هاتاي
36.944	كلس
18.235	كهريمان مرعش
7.250	عثمانية
9.406	أديهان
341	أضنة
10.311	ملاطيا
3.939	ماردين
256.871	المجموع الكلى

مع اندلاع الاضطرابات في سوريا عام ٢٠١١، اضطر السوريون للنزوح إلى دول المنطقة مثل تركيا والأردن ولبنان ومصر والعراق ورومانيا وبلغاريا. وبناء على البيانات التي قدمتها الأمم المتحدة (الجدول ١)، لشهر تشرين الثاني من عام ٢٠١٦م فقد بلغ عدد اللاجئين السوريين ٢١٦, ٨١٠, ٤ لاجئاً سورياً كحد أقصى. وكان ٥٠٠, ٧٦٤, ٢ (٥٧,٥٪) من إجمالي عدد اللاجئين قد لجؤوا إلى تركيا، كما قام ٤٣٣, ٠١٧, ١ (٢١,١٪) باللجوء إلى لبنان، و٨٣٣, ٦٥٥, ١٣,٦ (١٣,٦٪) إلى الأردن، و٩٧١, ٢٢٧, ٤,٧ (٤,٧٪) إلى العراق، و٢٠٤, ١١٥, ٢,٤٩ (٢,٤٩٪) إلى مصر، و٢٧٥, ٢٩, ٠,٦ (٠,٦٪) إلى ليبيا.

وحسب المصادر وصل العدد الحقيقي للاجئين السوريين إلى ٤ ملايين لاجئ في بلدان اللجوء. هذا ما أدى إلى ارتفاع النمو السكاني في تركيا إلى ٤٪ (٤).

الجدول: ٢ توزع اللاجئين السوريين في مراكز الإسكان حسب المدن التي يتواجدون فيها تركيا (٤).

(٣) المصدر: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>

(٤) Şahin 2016.

(٥) <https://www.afad.afad>

وتلاحظ مساهمة الشركات الصغيرة التي يفتتحها السوريون في الاقتصاد المحلي، إذ يزيد عددها يوماً بعد يوم. لكن قبول السوريين العمل بأجور أقل أدى إلى انخفاض الأجور في السوق.

٢. مفهوم الهجرة!

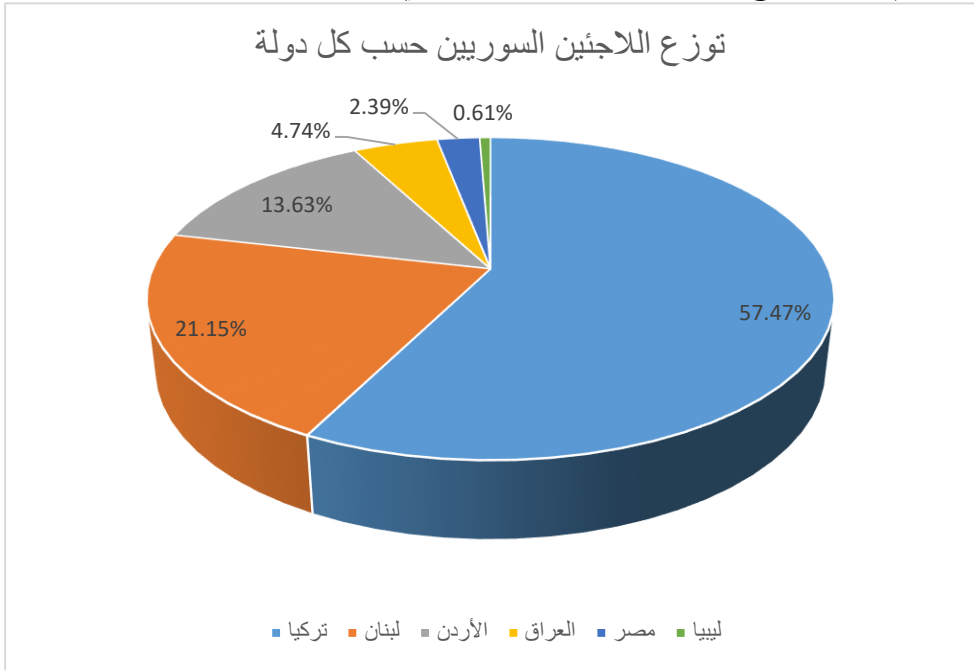
على الرغم من كون مفهوم الهجرة قديماً قدم البشرية، إلا أننا نلاحظ ارتفاع معدل الهجرة في السنوات الأخيرة. فالعناصر الأساسية لظاهرة الهجرة هي تمركز رؤوس الأموال في أماكن معينة، ووجود الفوارق الاقتصادية بين البلدان. وبعبارة أخرى، إن توجه العالم نحو العولمة أدى إلى الإسراع في تطوير مفهوم الهجرة، كما شهدنا زيادة في عدد السكان أيضاً. فعلى مدى تاريخ البشرية نلاحظ التغييرات في طبيعة حركات الهجرة باستمرار. الهجرة قديماً كانت قسرية بسبب المجاعة والحرب والعوز والظروف المناخية والجغرافية، أما اليوم فهي اختيارية، وتكون لأسباب ثقافية وسياسية واقتصادية ودينية وتعليمية وصناعية وغيرها من المتطلبات. من هنا، يبدو أن مجتمعاتنا ظلت تواجه ظاهرة الهجرة منذ القديم وصولاً إلى وقتنا الحاضر، حيث جذبت انتباه الباحثين الذين يقومون بدراسة علمية حولها. ويهدف الباحثون الذين يرغبون في متابعة هذه المغامرة البشرية شرح مراحل هذه الهجرة من خلال تعريفات مختلفة لها.

الهجرة هي عملية تؤثر على كل المجتمعات حول العالم. ويمكن تعريف الهجرة أنها انتقال الناس من مكان إلى آخر لأسباب اقتصادية واجتماعية وسياسية وثقافية. وهو اسم عام وحدث عالمي. الهجرة، وبعبارة أخرى، هي حركة نزوح من منطقة جغرافية إلى منطقة جغرافية أخرى وفي مراحل مختلفة لأسباب جغرافية وثقافية واجتماعية بهدف العودة أو البقاء في مكان مناسب وباستمرار. فهجرة الناس من بلد إلى آخر، ومن منطقة إلى أخرى لها أسباب كثيرة ومعقدة. تقليدياً يعدّ العامل الاقتصادي السبب الرئيس للهجرة. لكن السبب وراء هذا التدفق الكثيف للمهاجرين من سوريا على وجه الخصوص هو الفرار من الحرب من أجل البقاء على قيد الحياة وليس بسبب العوامل الاقتصادية فقط.

٣. اللاجئون السوريون في تركيا:

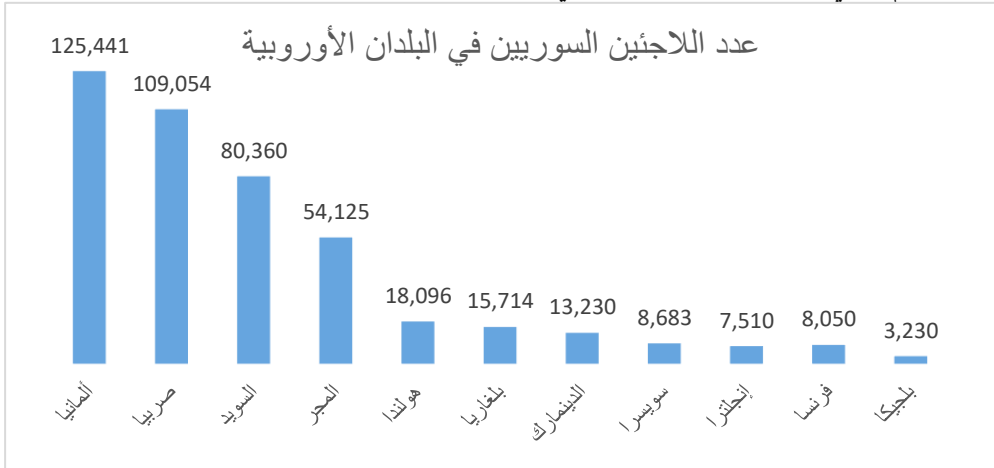
في إطار المطالب الديمقراطية في سوريا الناجمة عن الربيع العربي، وبسبب الضغوطات قام نظام الأسد بتوجيه سلاحه ضد شعبه، ثم تحول الأمر إلى حرب مسعورة. في إطار مشروع الشرق الأوسط الكبير وبسبب صراع المصالح السياسية والاقتصادية بين القوى الإقليمية والعالمية، بما في ذلك الولايات المتحدة وروسيا والاتحاد الأوروبي، أصبحت الأزمة أكثر تعقيداً. شهد التاريخ الإنساني في سوريا واحداً من أكبر أنواع الهجرة القسرية في العالم. سواء داخلية كانت أم خارجية. وتركيا على رأس البلدان الأكثر تضرراً من حركة اللجوء هذه.

الرسم البياني ١. توزيع اللاجئين السوريين حسب الدول التي يوجدون فيها (%).

gov.tr/tr/2374/barinma-merkezlerinde-son-dm ١١:٤٠٧ / ٢٩]

الرسم البياني ٢: عدد اللاجئين السوريين في البلدان الأوروبية:

المصدر: المفوضية العليا لشؤون اللاجئين:

«سياسة الباب المفتوح» التي طبقتها دول اللجوء وفي مقدمتها تركيا ومن ثم الأردن ولبنان تجاه اللاجئين السوريين سهلت حركة اللجوء بشكل كبير. لكن اللاجئين السوريين الذين يريدون الذهاب الى الدول

الأوروبية واجهوا مشاكل خطيرة جداً. الدول الأوروبية استقبلت ٤٩٣, ٤٤٨ لاجئاً سورياً فقط، وعندما نقارن هذا العدد مع العدد الذي تم استقباله من قبل دول المنطقة نلاحظ الفرق الكبير بينهما.

أهم أسباب عدم مبالاة الدول الغربية بهذه المأساة الإنسانية في العالم هو: المخاوف الاجتماعية والثقافية والاقتصادية.

تركيا تستضيف ما يقرب من ٤ ملايين لاجئ سوري على الرغم من أن العدد الدقيق غير معروف. وقد أنشأت مديرية الأعداء AFAD حوالي ٢٦ مخيماً مجهزاً بكونتينرات في ١٠ ولايات مختلفة في أنحاء تركيا يعيش فيها ٢٦٠ ألف لاجئ سوري^(٦).

ويعتقد أن هذا الارتفاع السريع في عدد المهاجرين خلال فترة زمنية قصيرة سيتسبب بمشاكل اقتصادية واجتماعية مختلفة في تركيا. فعدم توزع اللاجئين بشكل متجانس في جميع المدن، وتمركزهم فقط في المناطق القريبة من الحدود يعيق الإجراءات المناسبة لحل المشاكل الاقتصادية والاجتماعية.

إن استقرار النازحين في الأماكن التي استقروا فيها وضعف احتمال عودتهم يشير إلى أهمية وجوب معالجة قضية المهجرة على المستوى الأكاديمي.

حتى الآن ووفقاً للمعايير الدولية أنفقت تركيا أكثر من ١٢ مليار دولار أمريكي على اللاجئين السوريين الهاربين من بلادهم بسبب الحرب. وعلى الرغم من الجهود الجبارة التي تبذلها تركيا، إلا أن المجتمع الدولي لم يساهم إلا بمبلغ ٥١٢ مليون دولار أمريكي فقط في مساعدة اللاجئين السوريين الموجودين على أراضيها^(٧). كسياسة «الأبواب المفتوحة» و«الحماية المؤقتة» التي تطبقها تركيا بإرادتها بحق اللاجئين. وبالرغم من معرفة المجتمعات الغربية ودول الاتحاد الأوروبي بذلك إلا أنهم لم يقدموا الدعم اللازم^(٨). إننا نلاحظ بوضوح عدم تقديم الغرب الدعم اللازم لتركيا مقابل عملها الإنساني الجبار فيما يخص اللاجئين السوريين.

تركيا هي واحدة من البلدان الأكثر تضرراً من أزمة اللاجئين السوريين من الناحية السياسية والاجتماعية والاقتصادية. تفضيل اللاجئين السوريين لتركيا كمرکز للإيواء أدى إلى تغيير في هيكلية المجتمع التركي وكشف عن وجود ظاهرة جديدة من خلال إثبات وجودهم بدءاً من القانون إلى السياسة الخارجية والأمن والصحة والتعليم والعمل، ووصولاً إلى الثقافة والاقتصاد^(٩). اليوم نلاحظ تحولاً كبيراً في المعادلة إذ انتقل اللاجئين السوري من الطرف المتأثر إلى الطرف المؤثر في تركيا^(١٠).

(٦) AFAD.2016

(٧) AFAD.2016

(٨) أردوغان، ٢٠١٤: ٥.

(٩) KOYUNCU, 2014

(١٠) خان، ٢٠١٣: ٧٢.

نلاحظ بشكل عام زيادة في أسعار الإيجارات في تركيا. وأصبح من الصعب من الآن فصاعداً أن تجد مساكن للإيجار. وفي الوقت ذاته تم كشف ظاهرة التضخم في المحافظات الحدودية. كما انتشر توظيف الأيدي العاملة غير المرخصة وخاصة في الشركات الصغيرة. كما نشأت منافسة غير عادلة بين الشركات التي توظف السوريين بشكل غير قانوني وبين الشركات التي تلتزم بالقوانين^(١١). كما هو الحال مع جميع أحداث الهجرة حول العالم، إن القلق الأكبر الذي يصيب السكان المحليين غالباً ما يكون فيما يخص سوق العمل. وبالرغم من هذا الانزعاج لدى المجتمع إلا أن توظيف هؤلاء الأشخاص، كونهم مجبرين على العمل بأجور منخفضة جداً، من شأنه دعم سوق العمل في الوقت ذاته^(١٢).

المساهمة الملحوظة في العمل من قبل السوريين في المحافظات الحدودية أثرت بشكل إيجابي على مناخ الاستثمار في المنطقة. وإضافة إلى ذلك فقد أسهم تأمين واستيراد المواد التي قدمت كمساعدة للاجئين في المخيمات، سواء كانت في خارج البلاد أم داخلها من الشركات المصنعة في تركيا، أسهمت بشكل كبير في الاقتصاد التركي. كما أن العلاقات التجارية والاستثمارية بين وحدات صنع القرارات الاقتصادية السورية ودول الشرق الأوسط يسهم في العلاقات التجارية والاستثمارية مع هذه الدول. فالشركات التي أسسها السوريون على شكل مشاريع صغيرة ومتوسطة أسهمت أيضاً في الإنتاج والتجارة. ولكن بسبب عدم تسجيل أغلب العمال بشكل رسمي وقانوني في هذه الشركات فقد أدى ذلك إلى عدم التزامها باشتراطات الضمان الاجتماعي والضرائب وما شابه ذلك وهذا يؤدي أيضاً إلى منافسة غير عادلة بين الشركات^(١٣).

الهجرة يمكن أن تؤدي أيضاً إلى نتائج إيجابية من الناحية الاقتصادية، ولا سيما الهجرة الدولية وتوريد العمالة إلى بلد المهجر، فتسهم في ظهور أفكار جديدة ومهارات مختلفة. وهذه العملية تشكل تهديداً بالتأكيد للبلد المهاجر منه، لأن ذلك سيؤدي إلى فقدان الأيدي العاملة الماهرة في البلدان المهاجر منها^(١٤). وعندما نحلل تأثير السوريين في المجال الاقتصادي يظهر لدينا جدول يشير بصورة عامة إلى تشابك مخاطر وإيجابيات ذلك في الاقتصاد.

إذا نظرنا إلى تركيا نجد تأثير السوريين في أسواق العمل والاقتصاد والحياة الاجتماعية. وبالإضافة إلى ذلك نجد خلط المفاهيم فيما يتعلق بتسميتهم؛ فتارة يطلق عليهم اسم اللاجئين، وتارة أخرى النازحين، وأحياناً الضيوف. أولاً: من الضروري معرفة الفروق في المعنى بين هذه المصطلحات المختلفة لطالبي اللجوء والنازحين. فالنزوح واللجوء هي الظاهرة التي تجر فئات من الناس على مغادرة بلادهم لأسباب مختلفة.

(١١) Oytun وGündoğar، 2015: 9.

(١٢) أردوغان، ٢٠١٤: ١٦.

(١٣) Oytun وGündoğar، 2015: 9.

(١٤) اوزتورك، ٢٠١٥: ٧.

والهدف الرئيس من طلب اللجوء هو الحفاظ على بيئة آمنة من أجل استمرارية الحياة دون التعرض لأي خطر. بمعنى آخر: إن الهجرة هي تغيير الشخص للمكان الذي يوجد فيه لأسباب فردية خاصة، أو لأسباب جماعية مختلفة مثل الأسباب (الاجتماعية والاقتصادية والثقافية) سواء طوعية كانت أم قسرية. ولهذا السبب فإن الهجرة، مثلها هي قضية اقتصادية واجتماعية وسياسية، فهي متعلقة بإرادة الشخص وخياراته أيضاً.

في الأدب يطلق على الناس الذين يهاجرون اسم «المهاجرين أو اللاجئين» فعندما يضطر النازح إلى ترك البلد الذي يعيش فيه يقدم طلب اللجوء إلى بلد ثالث. في حين أن اللاجئ هو من تم قبول طلبه من أجل اللجوء من قبل السلطات الحكومية مع أخذ القوانين المحلية والدولية بعين الاعتبار. في النتيجة «سياسة الباب المفتوح» التي تتبعها تركيا تجاه اللاجئين السوريين، قامت بمنحهم الحماية المؤقتة، وعدّتهم «ضيوفاً» إلى حين إعادة الاستقرار السياسي في بلدهم سوريا، ولم تطلب منهم العودة بأي شكل من الأشكال.

إدارة «الحماية المؤقتة» هي توفير الحماية لكل من أجبر على مغادرة بلده وهو غير قادر على العودة إليه. ولكل من تقدم بطلب اللجوء متخطياً حدود دولته من أجل العثور على حماية فورية ومؤقتة، وكذلك هي لكل من لم يتم تقييم طلبه ولم يستفد من قانون الحماية الدولية الممنوحة للأجانب كونه تقدم بطلب لجوء فردي.

مبادئ الحماية المؤقتة:

١ - سياسة الباب المفتوح.

٢ - عدم الإعادة القسرية.

٣ - التسجيل من قبل السلطات التركية والوحدات المعنية ومساعدتهم ضمن حدود المخيم.

وفقاً لذلك، يمكننا القول: إن إطلاق مصطلح «طالب اللجوء» على السوريين الموجودين في بلدنا أنسب وأفضل.

١, ٣. تداعيات وجود اللاجئين السوريين في تركيا:

عندما يُنظر إلى الأحداث من زاوية اجتماعية ومجتمعية، ينبغي النظر في المشكلات الأساسية التي يواجهها اللاجئون. وعلى رأسها مشكلة التربية والتعليم والصحة والإسكان والتأقلم مع الحياة الحضرية، باعتبار كل هذه الأمور متطلبات ثقافية^(١٥).

وجود اختلافات في الثقافة وأسلوب الحياة بين المهاجرين والسكان الأصليين يجعل الانسجام بين المجتمعين صعباً إلى حد ما. تعدد الزوجات يزداد يوماً بعد يوم بين السكان الأصليين، في حين أن نسبة الطلاق

في تزايد مستمر أيضاً. وبالإضافة إلى ذلك، هناك تزايد ملحوظ في عدد العاملين ممن هم دون الـ ١٨ سنة من العمر في المجتمع. ويضاف إلى ذلك أننا نلاحظ الاستقطاب العرقي والطائفي وتنامي المستوطنات العشوائية. وفي غازي عنتاب وشانلي أورفه وكليس وغيرها من الولايات الحدودية يمكننا أن نلاحظ بوضوح التغيير في التركيبة السكانية. وهذا ما يسبب بعض القلق. ومع موجات الهجرة هذه ظهر التغيير في التركيبة السكانية (الخصوبة، ومعدل النمو السكاني).

إن صعوبة وتحديات الظروف المعيشية لدى السوريين وعدم استفادتهم من فرص تعليم، بما في ذلك ازدياد معدلات ارتكاب الجرائم على المدى الطويل، كل هذا يهيئ الأرضية المناسبة لبعض المشكلات الاجتماعية. على الرغم من بعض المشكلات التي وقعت بين السوريين والسكان الأصليين، إلا أن كلا المجتمعين عملاً من أجل الحفاظ على السلم الأهلي من خلال وضع آلية معينة لعدم فقدان التوازن. وحتى الآن لم نشهد مشكلة اجتماعية خطيرة. وهذا يدل على القدرة على التعامل مع طبيعة المشكلة الاجتماعية^(١٦).

مع نزوح السوريين إلى تركيا ظهرت بعض المشكلات وظهر معها أيضاً عملية المواءمة الاجتماعية. ولد أكثر من ٣٥،٠٠٠ طفل سوري في تركيا. تعرضت مناسبات الزواج لدى السوريين لانتقادات واسعة من جهة، بينما ساعدت على انصهار المجتمعين من جهة أخرى.

عدد من المستثمرين وأصحاب رؤوس الأموال جاؤوا إلى تركيا.. كما أن قسماً كبيراً من اللاجئين السوريين يتكون من الأطفال والشباب. وعدد هذه الشريحة في ازدياد. وبالرغم من عدم تلقيهم دورات لتعلم اللغة التركية إلا أنهم يتعلمونها من خلال احتكاكهم مع الشعب التركي^(١٧).

ومن الملاحظ أن اللاجئين بدؤوا بالتأقلم شيئاً فشيئاً مع الحياة الاجتماعية، وهناك من لم تسنح لهم الفرصة بعد، حيث يسعون بشكل جاد لإيجاد مكان لهم ضمن المجتمع. كما أنه يوجد عدد كبير من الأطفال والنساء يكافحون وحدهم من أجل البقاء على قيد الحياة^(١٨).

٤. النازحون السوريون في غازي عنتاب:

إن ما أكسب مدينة غازي عنتاب أهمية استراتيجية هو موقعها؛ كونها مدينة محاذية للحدود السورية، ولجوء السوريين الفارين إليها بسبب الأزمة السياسية التي وقعت في سوريا^(١٩).

(١٦) Oytun و Gündoğar 2015: 7.

(١٧) Oytun ve Gündoğar 2015: 7.

(١٨) خان، ٢٠١٥.

(١٩) أردوغان ٢٠١٥.

الاستبيانات التي تم إعدادها أثناء هذه الدراسة كان الهدف منها تطبيقها وجهاً لوجه على اللاجئين، وتقديم ملاحظاتهم من خلال تحليل علاقاتهم الاجتماعية والثقافية ووضعهم المعيشي.

٢, ٢, ٤ وسائل وطرق جمع البيانات:

وقد تم جمع البيانات البحثية باستخدام أسلوب الاستبيان، وأجريت المسوحات من خلال عمل مقابلات وجهاً لوجه على شكل ثلاث مجموعات من الأسئلة. المجموعة الأولى من الأسئلة عن خصوصية التركيبة السكانية للمشاركين، والمجموعة الثانية شملت تصورات اللاجئين عن الوضع الاقتصادي، أما المجموعة الثالثة فشملت البيانات التي تتعلق بالوضع الاجتماعي والثقافي.

٣, ٤. النتائج:

ونتيجة لهذه المسوحات التي أجريت على المهاجرين السوريين الذين يعيشون في ولاية غازي عنتاب، فيما يخص البيانات الديموغرافية والاقتصادية والاجتماعية والثقافية والاجتماعية المتعلقة بهم، فقد تم التحليل ضمن إطار هذه البيانات التي تم الحصول عليها.

١, ٣, ٤. النتائج الديموغرافية:

الجدول ٤. الخصائص الديموغرافية للأفراد الذين تم إجراء المسح عليهم:

مركز المأوى المؤقت	نوع السكن	مجموع السكان
مخيم الإصلاحية الأول	١٥٨٦ خيمة	7379
مخيم الإصلاحية الثاني	٥٠١٣ غرفة	312,10
مخيم قره قاميش	١٦٦٨ خيمة	6776
مخيم نيزيب الأول	١٨٧٣ خيمة	135,10
مخيم نيزيب الثاني	٩٠٨ كوتنير	4544
العدد الإجمالي	١١٠٤٨ (خيمة / غرفة / كوتنير)	39 146

يوجد في محافظة غازي عنتاب خمسة مراكز إيواء مختلفة تؤوي النازحين السوريين، حيث يصل عددهم إلى ٤٠,٠٠٠ لاجئ سوري. ويقدر عدد الذين يعيشون خارج مراكز الإيواء ب ٣٢٥,٠٠٠ لاجئ. وحسب الإحصائيات لعام ٢٠١٥م بلغ تعداد سكان ولاية غازي عنتاب التركية ٨٣٦, ٩٣١, ١ نسمة، حيث أسهم اللاجئين السوريون الذين يعيشون في ولاية غازي عنتاب بزيادة عدد سكان المدينة بنسبة ١٦, ٨٢٪.

سبب تفضيل ولاية غازي عنتاب من قبل اللاجئين السوريين هو وجود السوريين فيها بكثافة، وتأثيرهم على الوضع الاجتماعي والاقتصادي للولاية من خلال توفر فرص عمل لهم.

١, ٤. هدف وحدود هذه الدراسة:

وكان الهدف من هذه الدراسة الكشف عن الوضع الاجتماعي والاقتصادي للمواطنين السوريين الذين يعيشون في ولاية غازي عنتاب، وكشف المشكلات التي يعانون منها ضمن البيئة التي يعيشون فيها. حيث شملت هذه الدراسة عينة من المواطنين السوريين الذين يعيشون في ولاية غازي عنتاب فقط.

٢, ٤. منهجية:

١, ٢, ٤ مدة أخذ العينة:

اختيرت ولاية غازي عنتاب لإجراء هذا المسح بطرق بسيطة من خلال أخذ عينات عشوائية من عدد قليل من اللاجئين السوريين الذين يبلغ عددهم الإجمالي ٣٢٥,٠٠٠ شخص^(٣). ونظراً لحجم العينة التي عممت على ٣٢٥,٠٠٠ شخص بشكل فرضي، إلا أنه تم حساب حجم العينة بناءً على ٣٨٥ شخصاً.

أجريت هذه الدراسة اعتماداً على البحوث الميدانية كما استخدمت تقنيات المراقبة في هذا الشأن. كما تم زيارة المهاجرين السوريين في أماكن عملهم والأحياء التي يوجدون فيها بكثافة من أجل الحصول على مجموعة العينة.

نتائج اقتصادية:

الجدول ٥. توزيع وظائف المشاركين:

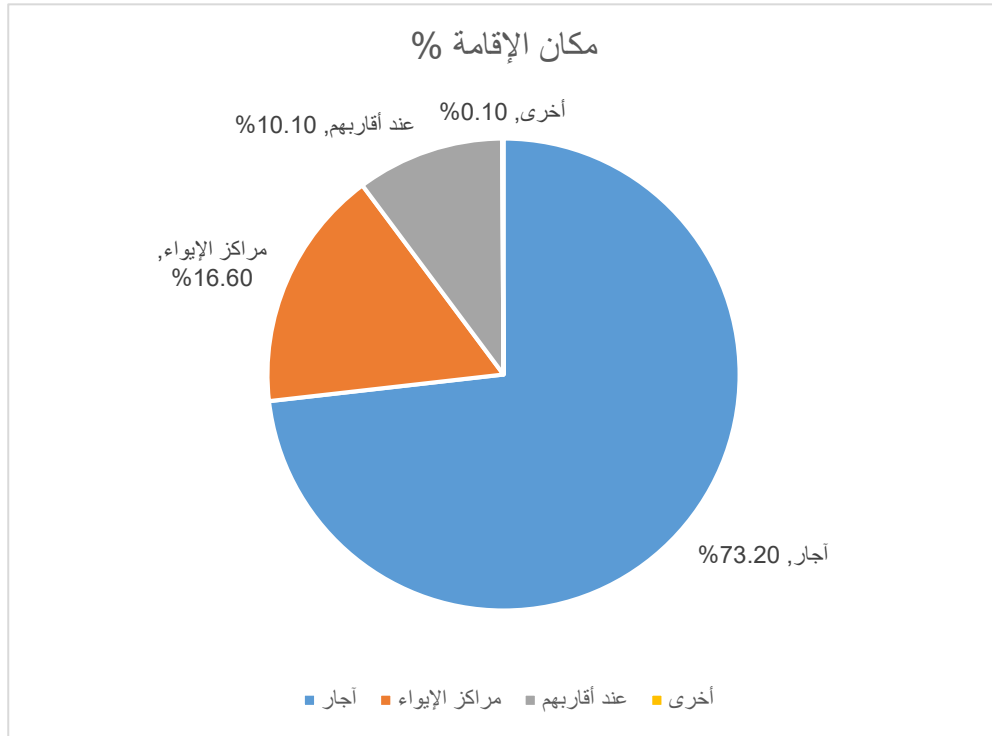
عندما يتم البحث في توزيع وظائف المشاركين في غازي عنتاب، نجد أن النسبة الإجمالية للعاطلين عن العمل هي ٢٥,٩٪، حيث بلغ معدل البطالة ٢٩٪ لدى الرجال و٢٢,٤٪ لدى النساء، بينما بلغ ٣٦,٣٪ لدى مجموع أفراد العينة الأخرى (المرضى والمسنين والعاطلين عن العمل وما شابه ذلك). ففي هذه الفئة نسبة النساء كانت ٥٦,١٪، ونسبة الرجال بلغت ١٩,٣٢٪. أما نسبة العاملين فهي ٢٠٪، حيث بلغ معدل الإناث العاملات ٩٪، بينما معدل الذكور العاملين ٤٦,٢٩٪. هنا يظهر لدينا أن فرص توفر العمل لدى الذكور أكثر من الإناث بكثير. عندما ننظر إلى النسب التي تشير إلى حالة الطلاب نلاحظ أنه من المحتمل أن تكون قريبة جداً من بعضها، فنسبة الطلاب الذكور ٩,١٧٪، في حين أن نسبة الطالبات ١٢,٣٪. ومن المرجح أن يكون عدد أصحاب المهن قليلاً جداً ضمن من شملتهم هذه العينة، فالرجال فقط هم من يعملون في هذا المجال ولا تتعدى النسبة ٥,٤٥٪.

عندما يتم النظر في وضع الدخل الشهري للمشاركين نجد أن الذين يبلغ دخلهم الشهري £ ١٠٠٠ ليرة تركية وما فوق هم حوالي ٤٪ فقط، كما أن ٥,٧٪ منهم يبلغ دخلهم الشهري ٧٥٠-١٠٠٠ ليرة تركية و ٢١,٨٪ منهم دخلهم الشهري ٢٥٠-٥٠٠ ليرة تركية و ٦,٦٨٪ يتقاضون ٥٠٠-٧٥٠ £ شهرياً، ويبدو أن معدل نسبة الموظفين منخفضة جداً، كما أن مستويات الأجور التي يتقاضونها منخفضة جداً.

وكانت ٤٦٪ من أفراد العينة من الذكور و ٥٤٪ من الإناث. وكما هو موجود في الجدول رقم ٤، فبالرغم

من مشاركة كل الفئات العمرية، إلا أن مشاركة من هم فوق سن ال ٢٠ كانت بكثافة كبيرة. متوسط عمر المرأة ٣٢, ٤ ومتوسط عمر الرجل ٣٥, ٧. ووفقاً للبيانات الظاهرة في الجدول نجد أن متوسط عمر الرجال والنساء قريب من بعضه بعضاً.

ظهر على المجموعة التي أجري عليها البحث تفاوتاً بيناً في المستوى التعليمي لديها. فعندما ننظر إلى المستوى التعليمي للمشاركين، نجد نسبة المهاجرين الذين لا يعرفون القراءة والكتابة يبلغ ٤١, ٤٪، يتألف ٣٤, ٤٪ من النساء و ٤٧, ٤٪ في الرجال. حيث إن ٢١, ٤٪ من المشاركين هم من خريجي المدارس الثانوية، و ١١, ٤٪ هم من خريجي الجامعات. بالنظر إلى خريجي المدارس الثانوية والجامعات نجد أن نسبة النساء أعلى من الرجال بكثير. ويلاحظ أن المستوى التعليمي للمهاجرين السوريين في غازي عنتاب منخفض جداً. الرسم البياني: ٣. الخصائص الديموغرافية للأفراد المشاركين في الاستطلاع (مكان الإقامة في غازي عنتاب):

٧٣, ٢٪ من المستطلعين يعيشون في بيوت بالإيجار، بينما ١٦, ٦٪ منهم يعيشون في مراكز إيواء مؤقتة، في حين ١٠, ١٪ يعيشون مع أقاربهم. سكن نسبة عالية منهم (٧٣, ٢٪) في بيوت بالإيجار أثر على سوق العقارات. عادةً تفضيل السوريين ذوي الوضع المادي الأفضل من غيرهم السكن في بيوت بالإيجار أثر على سوق العقارات باعتبار ذلك تطوراً إيجابياً^(٣٣).

وفقاً للمشاركين عندما سئلوا عن تغير مستوى معيشتهم مقارنة بما كانت عليه في سوريا، فإن ٥١,١٦٪ قالوا: إن مستوى معيشتهم سيء، و٢٨,٣٪ قالوا كما هي لم تتغير، و١٣,٧٦٪ يرون أن مستوى معيشتهم تحول نحو الأفضل، و٦,٧٥٪ قالوا إنه تغير نحو الأسوأ. وهذه النتيجة كانت متوقعة ليس فقط لأسباب اقتصادية، بل بسبب حالة الحرب الأهلية التي أجبرت الناس على مغادرة بلدهم.

عندما سئل أفراد العينة التي أجريت الدراسة عليهم: كيف يقاتون، أجاب ٨٨,٥٦٪ منهم إنهم يعيشون على المساعدات التي تقدم لهم. ووجود هذه النسبة العالية من اللاجئين الذين يحصلون على مساعدات إن دل على شيء إنما يدل على أن الشعب كان يساعد اللاجئين. ٢٠٪ من خلال العمل، و٤,١٧٪ من المساعدات الإنسانية، و٥,٧١٪ منهم من مدخراتهم الخاصة.

المراجع والمصادر الأجنبية:

- AFAD, <https://www.afad.gov.tr/tr/2373/Giris>, erişim tarihi: 15.11.2016.
- Akıncı B., Nergiz A., ve Gedik E., (2015), "Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul", Göç Araştırmaları Dergisi, c. 1, Sayı: 2, Temmuz-Aralık 2015, s. 58-83.
- Buz, S. (2004), Zorunlu Çıkış Zorlu Kabul- Mültecilik, Ankara, SGDD yayınları.
- Çağlayan, S. (2011) "Göç Kavramı ve Kuramları", Fatime Güneş (Ed.) Kent Sosyolojisi, Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, Eskişehir.
- Erdoğan M. (2015) Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi- HUGO Yayınları-, Ankara.
- Erdoğan, M., (2014), Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum, Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi-HUGO Yayınları- Ankara.
- Erol, M. Ersever, O. G. (2014), "Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale", KHO Bilim Dergisi, c. 24, sayı: 1. http://www.kho.edu.tr/akademik/kho_bilim_dergi/2014_1/3_.pdf, erişim tarihi: 12.10.2016.
- Hughes, G.A. (2014). "Syria and the Perils of Proxy Warfare", Small Wars & Insurgencies, 25: 3. <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09592318.2014.913542?needAccess=true>, erişim tarihi: 20.11.2016.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, Türkiye ve Göç Yönetimi, www.goc.gov.tr/files/_dokuman19.pdf, erişim tarihi: 20.12.2016.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, Türkiye'nin Düzensiz Göçle Mücadelesi http://www.goc.gov.tr/icerik3/turkiyenin-duzensizgocle-mucadelesi_409_422_424, erişim tarihi: 11.11.2016.
- Karaca, S. (2013), "Kayıtdışı Mülteciler, Kayda Değer Sorunlar", Analist Dergisi, 31, İstanbul.
- Karaca, S. (2015), "Misafirlikten Entegrasyona Suriyeli Mülteci Akını ve Türkiye" <http://ww4.ticaret.edu.tr/komsuulkeler/wp-content/uploads/sites/65/2015/05/Suriyeli-M%C3%BClteciler-Paneli.pdf>, erişim tarihi: 21.11.2016.
- Kırmızıtaş, H. ve Burun, E. (2014), "Suriyeliler Sınır İllerinde Kira Ve Emlak Fiyatlarını Uçurdu", <http://www.milliyet.com.tr/suriyeliler-sinir-illerinde-kira/gundem/detay/1846010/default.htm>, erişim tarihi: 16.11.2016.
- Koyuncu, A. (2014), Kentin Yeni Misafirleri: Suriyeliler Konya Örneği, Konya: Çizgi.
- Oytun, O. ve Gündoğar, S. S. (2015), Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri Raporu, ORSAM-TESEV Rapor No: 195, Ankara. <http://www.orsam.org.tr/index.php/Content/Report/203?s=orsam|turkish>, erişim tarihi: 10.10.2016.
- Şahin, O., (2016), Suriyeli Mültecilerin Dağılımı ve Son Rakamlar, <http://www.stratejikortak.com/2016/04/suriyeli-multecilerin-sayisi.html>, erişim tarihi: 22.11.2016.
- Özden, Ş. (2013), Syrian Refugees in Turkey, MPC Research Report 2013/05, <http://www.migrationpolicycentre.eu/docs/MPC-RR-2013-05.pdf>, erişim tarihi: 21.11.2016.
- Öztürk, S., Suriye'den Göçün Etkileri, http://www.harpak.edu.tr/Bilimsel_Faaliyetler/SKYUSIDAK/2015_Makaleler/Suriyeden_Gocun_Etkil_eri.pdf, erişim tarihi: 04.10.2016.
- UNHCR, (2015), Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Sık Sorulan Sorular http://www.unhcr.org/turkey/uploads/root/s%C4%B1k_sorulan_sorular.pdf, erişim tarihi: 18.11.2016.
- Yalçın, C. (2004), Göç Sosyolojisi, Ankara, Anı Yayınevi.
- Yazıcıoğlu, S. (2015), Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Boyutlarıyla Suriyeli Mülteciler, <http://ww4.ticaret.edu.tr/komsuulkeler/wp-content/uploads/sites/65/2015/05/Suriyeli-M%C3%BClteciler-Paneli.pdf>, erişim tarihi: 21.11.2016.
- Yazıcıoğlu, Y., Erdoğan, S., (2014), SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Detay Yayıncılık, Ankara.